

AUGUSTUS '84
3e jrg., nummer 24
verschijnt tenminste
tienmaal per jaar

MIO

mededelingen opbouwwerk

in dit nummer

In dit nummer treft u ondermeer aan:

- * Opbouwwerk in ontwerp-welzijnswet pag. 3
- * Diverse lokale werkgelegenheidsinitiatieven pag. 3 t/m 11
- * Ruilhandel in kennis en werk pag. 9
- * Eigen Baas-informatiepakket pag. 16
- * Partikuliere woningverbetering in eigen beheer pag. 19
- * In de rubriek wetgeving en rechtspraak een voorbeeld van de Oosterbuurt in Utrecht pag. 23
- * Inhoudsopgave Mededelingen Opbouwwerk 1983 pag. 32

*Opbouwwerk in ontwerp-welzijnswet (3) *Wettelijk kader voor werken met behoud van uitkering (3) *Werkgelegenheid in de tijdbestedings-industrie (4) *Studiedag en publikaties over lokale initiatieven (4) *Arbeidsvoorzieningsmaatregelen (5) *Het milieu als werkgever (6) *Werknemerszelfbestuur in beginnende bedrijven (7) *Bedrijfskunde-winkel T.H. Eindhoven (8) *De starter een couveuse-ondernemer? (8) *Wisselwerk en "Tit for tat", ruilhandel in kennis en werk (9) *Regio profiteert mee van sukses spaar- en voorschotbank (13) *Eén milieu voor kleine kernen (14) *Productie "Vrouwen, wonen, werken" (15) *Boekje over vrouwenbedrijven (15) *Eigen Baas bij het maken van plannen en werk (16) *Werkgelegenheid in Schiedam (17) *Bezigheden buitenshuis hebbende (17) *Diaserie "Eigen werk" (17) *Bouwen voor de buurt (18) *Zelfbeheer in koöperaties (18) *Partikuliere woningverbetering in kollektief beheer (19) *Stedelijke stichting voor achterstallig onderhoud? (20) *Inspraak bulletin ruimtelijke ordening (20) *Nogmaals: bekostiging onderwijsvoorrangsgebieden (21) *Tussentijdse evaluatie WAO-platforms erg positief (22) *Praktijkvoorbeeld: de Oosterbuurt (23) *Werkbijeenkomst bewoners-scholingen (25) *Konferentie stadsvernieuwing (25) *Grote mond en 'n eigen wil (26) *Voortgezette studie in Engeland (26) *Herstructurering landelijke welzijnsorganisaties (26) *Films over uitkerings-gerechtigden (27) *Anti-discriminatie voorlichtingsmateriaal (27) *Energiebesparing en werkgelegenheid (28) *Jong en werkloos - onderzoek onder jonge werklozen in Brunssum (30) *Moedergezinnen in de bijstand (31) *Inhoudsopgave Mededelingen Opbouwwerk 1983 (32)

OPBOUWWERK IN ONTWERP-WELZIJNSWET

De Ministerraad heeft overeenstemming bereikt over een ontwerp van wet voor het maatschappelijk en sociaal culturele welzijn. Deze wet zou op 1 januari 1986 in werking moeten treden.

De doelstellingen van de wet zijn o.m. het formuleren van een algemene opdracht aan Gemeenten, Provincies en Rijk om "beleid" te voeren op het welzijnsterrein; het afbakenen van de taken van de verschillende overheden, met als uitgangspunt zoveel mogelijk decentralisatie en onderlinge samenhang in de uitvoering, gedeelde verantwoordelijkheid van overheid en partikulier initiatief; en rekening houden met de pluriformiteit van de samenleving.

Meer inhoudelijk gaat het om het bevorderen van de eigen verantwoordelijkheid van de burger, terwijl bijzondere aandacht zal worden besteed aan groepen met maatschappelijke achterstand en emancipatie-bewegingen.

Hiermee biedt de wet een "wettelijk kader" aan de volgende terreinen, in de Staatscourant als volgt weergegeven:

- * openbaar bibliotheekwerk
- * vorming en sociaalcultureel werk
- * kinderopvang
- * emancipatiewerk en opbouwwerk
- * maatschappelijke opvang en hulpverlening
- * welzijnsbeleid voor minderheden
- * sport (voorzover rijksbeleid).

In eerste aanleg wordt qua financiering uitgegaan van een brede doeluitkering, waarbij is voorzien dat deze in 1990 overgaat naar Provincie- en Gemeentefonds, tenzij de ministers (WVC, BiZa en Fin.) zouden besluiten met die overheveling (max. 4 jaar) te wachten.

Interessant in de "groepering" van de werkerterreinen die wettelijk geregeld gaan worden is dat opbouwwerk in connectie met emancipatiewerk wordt gebracht. Dat kan reliëf geven aan de inhoudelijke overeenkomsten tussen beide, zoals: een zwaar accent op "eigen initiatieven", georiënteerd op een breed spectrum van vraagstukken (wonen, werken, inkomens, enz.), de samenhangen tussen vraagstukken en de machts-vraagstukken die er mee annex zijn.

WETTELIJK KADER VOOR WERKEN MET BEHOUD VAN UITKERING

Minister de Koning van Sociale Zaken en Werkgelegenheid streeft ernaar om op 1 januari 1985 een wettelijke regeling te doen ingaan m.b.t. onbeloonde arbeid. Hij heeft de Sociaal-Economische Raad en de Emancipatieraad om advies gevraagd over een voorontwerp voor een Wet onbeloonde arbeid door uitkeringsgerechtigden.

Het voorontwerp moet worden gezien als een antwoord op de vraag naar zowel wettelijke erkenning en zorgvuldige beheersing als verruiming van het werken met behoud van uitkering, zoals dat zich de laatste jaren heeft ontwikkeld.

Er is behoefte aan een wettelijk kader omdat op grond van de bestaande

informatie

sociale zekerheidswetten het onbeloofd werken met behoud van uitkering slechts in beperkte mate mogelijk is. Omdat zaken als concurrentievervalsing veelal het beste in regionaal verband kunnen worden beoordeeld, wordt vooralsnog afgezien van een centrale toetsing voor specifieke sectoren van het beroeps- of bedrijfsleven. Wel biedt het voorontwerp de mogelijkheid één landelijke toetsingscommissie aan te wijzen voor situaties die het regionaal belang te boven gaan. In het voorstel zijn geen sanktiebepalingen opgenomen voor het geval men onbeloonde arbeid zonder goedkeuring zou (laten) verrichten. Dit laatste brengt konsekventies met zich voor de arbeidsverschaffer of een uitkeringsgerechtigde, namelijk het van toepassing zijn van het arbeidsrecht, resp. van de gebruikelijke uitkeringsvoorwaarden.

WERKGELEGENHEID IN DE TIJDSBESTEDINGSINDUSTRIE

bijeenkomsten

Aan de gemeente Vroomshoop viel vorig jaar de dubieuze eer ten deel een vermelding te krijgen in het Guinness Book of Records voor het hoogste percentage werkloosheid (46,3%). "Maar", vindt het coördinatie comité Vroomshoop 125 jaar, "de achterstand die dat met zich meebracht is gelijktijdig een uitdaging gebleken voor de zeer actieve gemeenschap". Eén van die activiteiten is een kongres over de mogelijkheden om innovaties en nieuwe werkgelegenheid te scheppen door in te haken op de verschuivingen in de tijdsbesteding. Door werkloosheid, arbeidstijdverkorting en deeltijdbanen treedt er steeds meer een verschuiving op in het tijdsbestedingspatroon van veel mensen. Dit vormt een bron van inspiratie voor nieuwe bedrijvigheid. De initiatiefnemers van het kongres (dat op 30 augustus a.s. wordt gehouden) zijn ervan overtuigd dat het praktijkgerichte aanbevelingen zal opleveren voor iedereen die met de ontwikkelingen in het tijdsbestedingspatroon te maken heeft.

Er zal aandacht worden besteed aan de verstrekkende invloed van tijdsbestedingsverschuivingen op het maatschappelijk bestel (zowel menselijk als economisch) en aan een politieke basis die gelegd kan worden voor een vrijetijdsbeleid. Dit laatste thema is opgesplitst in werktijdsbesteding en vrijetijdsbesteding, terwijl bij de vrijetijdsbesteding onderscheid wordt gemaakt in rekreatief ontspannende tijdsbesteding en vrijwilligerswerk. Ook wordt ingegaan op aspecten van concurrentievervalsing en op de aktie 'Word je eigen werkgever'. Tot slot zullen twee case-studies uit het bedrijfsleven worden gepresenteerd (uit de fitness- en doe-het-zelf-branchen) en zal een forum-diskussie worden gehouden.

Nadere inlichtingen bij het coördinatie comité Vroomshoop 125 jaar, p/a Gemeentehuis Den Haag, postbus 1, 7683 ZG Den Ham Ov., tel. 05495-1665.

STUDIEDAG EN PUBLIKATIES OVER LOKALE INITIATIEVEN

In Tilburg wordt op 6 september a.s. een studiedag over lokale initiatieven gehouden. Organisatoren zijn de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, het Economisch Instituut Tilburg en de Stichting Holland Initiatives. Naar verwacht zullen zo'n 400 deelnemers uit de sfeer van de overheid, het bedrijfsleven en maatschappelijke alsmede belangenorganisaties uit Nederland en België aan deze studiedag deelnemen. Er worden vijf plenaire inleidingen gehouden over:

- de mogelijkheden van lokale overheden in Nederland gebruik te maken van een nieuwe EG-subsidie voor lokale initiatieven (E.S.F.)
- de motieven van de Rabo-bank die hebben geleid tot lokale initiatieven en het te voeren beleid van de bank
- de ervaringen in Deventer met werkervaringsprojecten en de nieuwe strategie over werklozenopvang van het Deventer bedrijfsleven
- ervaringen met het pilot-project dat aan Heerlen is toegewezen door de O.E.S.O. en ervaringen in Canada met een dergelijk project
- het beleid van de rijksoverheid t.a.v. lokale initiatieven.

De middagthema's gaan over: de visie van de drie grote partijen over lokale initiatieven, regionale ideeënbanken, bedrijventra, regionale transferpunten, regionale exportbevorderingsmogelijkheden, regionale financieringsprojecten, lokale ondernemingsburo's, lokale initiatieven in Vlaanderen, werklozenprojecten in België en Nederland en de mogelijkheden voor coöperatieve bedrijfjes in Nederland.

De Stichting Publikaties & Projecten Mensen zonder Werk heeft t.g.v. van de studiedag een speciaal werkschrift uitgegeven, waarin o.m. een artikel is opgenomen over het opzetten van regionale stimuleringsbureaus en een check-list voor initiatiefnemers.

Ook is de 1984-versie verschenen van de Atlas voor lokale initiatieven. Van de studiedag zal een eindverslag in boekvorm verschijnen.

Opgave voor de studiedag of bestelling van bovengenoemde publikaties (voor deelnemers inbegrepen) bij de Stichting Holland Initiatives, Postbus 85, 3980 CB Bunnik.

ARBEIDSVOORZIENINGSMAATREGELEN

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid stelt aan de arbeidsbureaus van een zestiental gemeenten in 1985 f. 50 miljoen ter beschikking voor arbeidsvoorzieningsmaatregelen ten behoeve van achterstandswijken. De extra gelden zijn bestemd voor wijken waarin veel mensen wonen die behoren tot minderheidsgroepen en waar zich op verschillende terreinen - huisvesting, onderwijs, werkgelegenheid - achterstand voordoet. De arbeidsbureaus kunnen het geld onder meer gebruiken voor scholing, werkervaringsprojecten en loonkostensubsidies en daarmee aansluiten op gemeentelijke plannen voor werklozen in die wijken. Over de besteding van het geld zal overleg gepleegd worden met gemeentebesturen en sociale partners. De zestien betrokken gemeenten zijn: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Arnhem, Nijmegen, Enschede, Zaanstad, Haarlem, Dordrecht, Groningen, Almelo, Deventer, Alkmaar, Leiden en Eindhoven.

Vluchtelingen

Staatssecretaris Kappeyne van de Copello heeft voorts aangekondigd dat er extra arbeidsvoorzieningen komen, speciaal voor vluchtelingen die door Nederland zijn uitgenodigd en niet langer dan vijf jaar in Nederland zijn. Het programma zal ondermeer bestaan uit scholing gericht op het vinden van werk. Daarnaast kan door het subsidiëren van tijdelijke arbeidsplaatsen bij overheidsinstellingen en door het vergoeden van loonkosten bij bedrijven aan vluchtelingen de mogelijkheid worden geboden om werkervaring op te doen op onze arbeidsmarkt. Uit een onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van Latijns-Amerikaanse en Vietnamese vluchtelingen blijkt, dat de werkloosheid onder vluchtelingen bijzonder hoog is; de onderzoekers schatten het werkloosheidspercentage op vijftig. Verreweg de groot-

ste groep werkloze vluchtelingen wordt gevormd door Vietnamezen. De werkloosheid onder Vietnamese vluchtelingen is in ons land belangrijk hoger dan de werkloosheid onder deze vluchtelingen in andere opvanglanden (VS, Canada, Frankrijk en Zweden).

Dit verschil is gedeeltelijk te verklaren door de krappere arbeidsmarkt in Nederland. Verder speelt een rol dat in andere landen de taalbarrière minder hoog is (in de VS, Canada en Frankrijk) of dat het toelatingsbeleid strenger is (met name in Frankrijk).

Naar de mening van de staatssecretaris is het verschil echter ook voor een deel het gevolg van een andere wijze van benaderen. Zowel in de VS als in Canada ligt de nadruk in het beleid sterk op het vinden van werk. In deze landen wordt duidelijk de voorkeur gegeven aan het tijdelijk plaatsen van vluchtelingen in slecht betaalde banen met weinig of geen promotiekansen boven het laten voortduren van werkloosheid. In ons land wordt veelal meer waarde gehecht aan het vinden van passende arbeid. Staatssecretaris Kappeyne van de Copello en minister Brinkman zijn van mening dat bij de opvang van uitgenodigde vluchtelingen systematisch aandacht moet worden geschonken aan het arbeidsmarktaspekt. In hoeverre daarbij wordt bemiddeld naar een "aanlooppositie", die niet geheel beantwoordt aan de bekwaamheden van de werkzoekende, is aan de vluchtelingen zelf om te beslissen. De staatssecretaris wijst in dit verband op een opvallend gegeven uit het onderzoek, namelijk dat $\frac{2}{3}$ van de ondervraagde Vietnamese vluchtelingen te kennen geeft elk soort werk te willen aanpakken.

Uit het onderzoek is tevens naar voren gekomen dat bij vluchtelingen die in eigen land traditioneel als zelfstandige werkzaam zijn, de wens leeft zich ook in ons land als zodanig te vestigen. Dit is echter niet altijd haalbaar, omdat niet iedere vluchteling kan voldoen aan de strenge eisen die worden gesteld aan beginnende ondernemers. Staatssecretaris Van Zeil van Economische Zaken heeft zich bereid verklaard te bevorderen dat vluchtelingen in bepaalde gevallen tijdelijk ontheffing kunnen krijgen van vestigingseisen.

HET MILIEU ALS WERKGEVER

Eind deze maand komt een informatiepakket beschikbaar over milieuvriendelijk werk. Het betreft een project van het Landelijk Milieu Overleg, een platform van een aantal milieu-organisaties, en de Werkgroep 2000.

Aan de hand van een globale inventarisatie van bestaand milieuvriendelijk werk, zijn gesprekken gevoerd met 17 bedrijven en projecten en drie overheidsinstellingen over onderwerpen als financiering, rechtsvorm, produktontwikkeling en publiciteit. De uitvoerige beschrijvingen zijn opgenomen in een boek.

Voorts zijn een videoprogramma, diaserie en tentoonstelling geproduceerd, waarin een aantal bedrijven en een voorbeeld van stimulerend overheidsbeleid vanuit steeds een andere invalshoek worden getoond.

Voor de verspreiding zal in elke provincie een steunpunt worden ingericht, meestal samen met een provinciale Milieufederatie. In september wordt het materiaal officieel aangeboden aan de landelijke milieu-organisaties, overheid en pers. Daarna zullen in verschillende provincies studiedagen en/of manifestaties plaatsvinden.

*Nadere inlichtingen bij Paul van Beek,
Werkgroep 2000, Postbus 2000, 3800 AA
Amersfoort, tel. 033-724224.
Of bij Michiel van Pelt, LMO, Donker-
straat 17, 3511 KB Utrecht,
tel. 030-331328.*

WERKNEMERSZELFBESTUUR IN BEGINNENDE BEDRIJVEN

Veel beginnende kleine bedrijven kennen een lange aanloopperiode, waarin gewerkt wordt met behoud van uitkering of met geringe inkomsten. Juist deze kleine bedrijven kiezen vaak een ondernemingsvorm die op gespannen voet kan staan met werknemerszelfbestuur, als een vennootschap onder firma of een commanditaire vennootschap. Het voordeel daarvan is dat bij gelijkblijvende netto-inkomsten de bruto loonkosten voor het bedrijf lager zijn. Vooral personen met weinig privé bezittingen en al enige tijd levend op bijstandsniveau blijken voor deze aanpak te kiezen, aldus de Stichting Zelfbestuur in haar jaarverslag over 1983. Een werkgroep van de SZB is doende om deze ondernemingsvormen in relatie tot zelfbestuur nader te onderzoeken.

De SZB heeft de afgelopen tijd ook grote problemen gehad bij het adviseren van starters die juist wel gebruik willen maken van de werknemersverzekeringen. Want het is nog steeds onzeker hoe de wetwijziging m.b.t. de coöperatieve vereniging er uit zal gaan zien en wat de consequenties daarvan zijn, zowel met betrekking tot de fiscale aspecten als wat de sociale verzekeringen betreft.

Volgens de wet vallen bestuurders van verenigingen en stichtingen, dus ook van coöperatieve verenigingen, niet onder de verplichte sociale verzekeringen, omdat er geen gezagsverhouding bestaat. Vooral de kleinere coöperatieve verenigingen worden hierdoor getroffen; de grotere kennen direkties hetgeen voor de bedrijfsverenigingen minder problemen oplevert. In 1983 heeft de Sociale Verzekeringsraad geadviseerd om bestuurders van coöperatieve verenigingen wel onder de sociale verzekeringen te laten vallen, onder voorwaarde dat in de praktijk getoetst wordt of er sprake is van zelfbestuur. Zolang de wijziging van de sociale verzekeringswetten nog niet is geëffectueerd, handhaven de bedrijfsverenigingen echter hun huidige beleid. Door deze onzekere situatie wordt het advieswerk aan startende bedrijven bemoeilijkt. Een ander probleem is dat veel starters niet over geldmiddelen beschikken om adviseurs te kunnen betalen. Er zijn veel adviesinstanties die dat gratis doen, maar de SZB kan dat vanaf 1984 steeds minder doen. Het Ministerie van Economische Zaken wil de vraagkant gedeeltelijk subsidiëren, maar daar vallen starters die nog geen bedrijf hebben niet onder. Er wordt door de SZB naar mogelijkheden gezocht om deze groep te kunnen blijven adviseren.

Financiering

De SZB spant zich ook ervoor in om financieringsmogelijkheden voor startende bedrijven te verruimen. Starters hebben meestal risikodragend kapitaal nodig, dat in de vorm van aandelen of achtergestelde leningen, borgen of garanties door derden wordt verstrekt. De basis daarvoor is een ondernemingsplan waaruit blijkt dat het bedrijf levensvatbaar is. Maar even belangrijk, aldus de SZB, is het vertrouwen dat de geldschieter heeft in de mensen die het gaan uitvoeren. Het algemeen beeld is dat voor kleinere bedragen risikodragend kapitaal wel ter beschikking komt. Voor grotere bedragen (bedrijven) ligt het moeilijker. De financieringsinstellingen hebben over het algemeen niet veel belangstelling voor of vertrouwen in werknemerszelfbestuur. Een uitzondering vormen de regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM). Ze zijn echter niet in alle provincies aanwezig, de vraag moet passen in hun beleid (nieuwe activiteit of nieuw element in bestaande activiteit) en het moet altijd een deelneming in aandelen zijn. De coöperatieve vereniging is daarvan dus uitgesloten. De SZB heeft dit probleem aanhangig gemaakt bij het Ministerie van EZ.

Getracht wordt om belangstellenden bij elkaar te krijgen om een Particuliere Participatie Maatschappij (PPM) op te richten, in het bijzonder gericht op bedrijven met of op weg naar werknemerszelfbestuur of althans met een hoge graad van medezeggenschap van de werknemers. De eerste stappen daartoe noemt de SZB bemoedigend.

Symposium

Op 26 oktober a.s. houdt de SZB samen met de ABC te Utrecht, een symposium over "Ondernemen met zelfbestuur". Nadere informatie over het programma en opgave bij onderstaand adres.

*Stichting Zelfbestuur,
Oude Gracht 322, 3511 PL Utrecht,
tel. 030-312219.*

BEDRIJFSKUNDEWINKEL T.H. EINDHOVEN

De afdeling Bedrijfskunde van de Technische Hogeschool in Eindhoven is dit voorjaar gestart met een wetenschapswinkel. De bedrijfskundewinkel wil onderzoek verrichten en adviezen geven aan kleine koöperaties en kleinschalige bedrijven, die geen organisatie-adviesbureaus kunnen inschakelen. De kosten hieraan verbonden zijn minimaal.

Méer informatie bij de Bedrijfskundewinkel T.H. Eindhoven, postbus 513, 5600 MB Eindhoven.

DE STARTER EEN COUVEUSE-ONDERNEMER?

Volgens een recent nummer van 'Onderneming', weekblad van het VNO, is de Rijksnijverheidsdienst ervoor beducht dat de té nadrukkelijke aandacht voor de starter deze tot een soort couveuse-ondernemer maakt. In het jaarverslag over 1983 zegt de dienst verheugd te zijn over het feit dat het aanvaarden van het ondernemersrisiko weer waardering krijgt. 'Maar', zegt de dienst, 'het zijn meestal niet zozeer de aspirant-ondernemers die zich voor het voetlicht plaatsen. Vooral allerlei min of meer officiële instellingen dreigen het fenomeen overmatig veel aandacht te geven'.

Volgens de RND worden tal van bijeenkomsten beledigd voor beginnende ondernemers, die echter nauwelijks tot het doel, het daadwerkelijk beginnen van een eigen onderneming, leiden. 'Dit soort bijeenkomsten dreigt vooral aantrekkingskracht uit te oefenen op personen, vaak met een uitkering, bij wie hoop op een betere toekomst wordt gewekt, zonder dat zijzelf ooit concreet over het beginnen van een eigen bedrijf hebben gedacht'. De dienst stelt dat het aannemen van de ondernemers-mentaliteit een belangrijk probleem is voor veel beginners. 'Naar onze mening is het van het grootste belang dat de starter zo snel mogelijk zijn plaats vindt tussen kollega-ondernemers en zijn gedrag konformeert aan dat van deze kollega's', aldus de RND.

De Rijksnijverheidsdienst heeft overigens ook zelf starters geholpen bij het opstellen van een bedrijfsplan. Globaal was de verhouding van geïnteresseerden tot echte starters 6:1. Volgens de dienst vormen beginnende ondernemers voor adviesorganisaties een capaciteitsprobleem. Er moet veel didactisch werk worden verricht, met desondanks als resultaat dat een zeer klein deel inderdaad begint en weinig groei vertoont.

Wisselwerk en "Tit for tat"

RUILHANDEL IN KENNIS EN WERK

De vrije tijd neemt voor veel mensen toe. Geldmiddelen krimpen in. De burenhulp, die haar bestaan baseerde op dorps- en buurtgemeenschappen waar men elkaars lief en leed deelde, zijn veelal verdwenen. En de goede oude tijd waarin de kennis van vader op zoon werd overgedragen en men elkaar leerde lezen, schrijven, bouwen en spelen is lang voorbij. Wie nu iets wil of kan en veel tijd heeft maar weinig geld, weet vaak de weg niet. Hoe bereik je anderen die hetzelfde willen, met wie je kennis of klussen kunt ruilen? Zet maar een advertentie, is dikwijls een suggestie. Daar hoeft het echter niet bij te blijven. Op hedendaagse vragen komen nieuwe antwoorden.

The Learning Exchange (TLE)

Deze organisatie ontstond in 1971 aan de Universiteit van Evanston ten Noorden van Chicago. Het werk van Ivan Illich in Mexico inspireerde tot het opzetten van een informatiedienst van en voor de gemeenschap van Groot Chicago. Een dienst die de edukatieve mogelijkheden van de burgers vastlegt, die zichtbaar maakt welke kennis, vaardigheden, belangstelling of middelen voorhanden zijn om met anderen te delen. Het idee vond enorme weerklank en in 1973 maakten reeds 8000 inwoners gebruik van de uitwisseling. Vijf jaar later zijn het er 30.000. En in de catalogus - op zijn Amerikaans gesponsored door Mc Donalds Corporation en Readers Digest - staan 2500 onderwerpen. Hele gewone als pottenbakken, fotografie en meditatie, maar ook salaris-administratie, drugsbestrijding, kankerpreventie, huwelijks-workshop, reizen voor gehandicapten en jodelen. Met behulp van TLE kom je op het spoor van

- leraren, huiswerkbegeleid(st)ers, kursussen, deskundigen en sprekers
- partners voor sport en spel; mensen die je interesses, zorgen of hobby's delen
- inwoners die willen lezen wat jij weet.

De TLE was, toen ik haar bezocht, 68 uur per week bereikbaar. Wie interesse heeft belt op en wordt ingeschreven. Gevraagd wordt: ben je beginner of gevorderde, welke achtergrond heb je, wil je contact met één persoon, een groep of beide. Als je wilt leren, wil je iets betalen of, als je zelf onderwijst, vraag je dan een (kleine) vergoeding, doe je 't gratis of in ruil: bijvoorbeeld ik leer jou Frans, jij helpt in mijn tuin, ik leer je gitaar spelen, jij leert mij de Chinese keuken, wil je dat mensen naar jou toekomen of andersom, wil je gebeld worden en zo ja, waar ben je te bereiken...

Alle gegevens komen op kaart en worden per onderwerp gerubriceerd. Wie een vraag heeft, krijgt de naam van degene die het beste overeenkomt met het verzoek. Er wordt verteld hoe je in contact kunt treden. Daarna regel je alles zelf. Wel zal twee weken later de TLE bellen om te horen hoe het je is vergaan. Als mensen niet tevreden zijn, worden maatregelen genomen ter verbetering. Door deze terugkoppeling kan TLE de gegevens up-to-date houden en de dienstverlening op hoger peil brengen. Dit wordt eveneens bereikt door kritisch actie-onderzoek. Welke processen geven mensen kansen tot leren, wat is de waarde van netwerken, wie maken gebruik van TLE en hoe kan het systeem bruikbaar worden gemaakt voor speciale groepen als ouderen en minderheden. De oprichters van TLE wilden dat de organisatie zelfstandig en self-supporting zou zijn, niet ten koste van hen die de meeste behoefte heb-

ben aan diensten, maar geen financiële bijdrage kunnen leveren. Daarom werd gestart met een vrijwillig lidmaatschap. Wie daaraan deelneemt voor 15 dollar per jaar, krijgt extra service, ontvangt de nieuwsbrieven en de catalogus. Andere financiële bijdragen komen binnen van fondsen en donaties. Een goede relatie-opbouw is daartoe voorwaarde; TLE heeft die ingebouwd.

De lijst van bestuurders en adviseurs bestaat uit klinkende namen. Het zijn vertegenwoordigers van banken, corporaties, een oliemaatschappij en de media. Door dicht bij het vuur te kruipen zit TLE er warmpjes bij.

"Tit for Tat"; zo gaat het in Edinburgh

Een groepje mensen, dat zich binnen een project voor volwassenenedukatie bezighield met de gevolgen van werkloosheid, kwam op het idee van onderlinge hulpverlening. "Tit for tat" zou een ruilhandel van goederen worden, maar groeide uit tot een uitwisseling van diensten, kennis en klussen. Het vrijwilligersproject heeft een eigen plek in de buurtwinkel. Op de ramen staat geplakt wat er te doen valt en de ruimte wordt benut voor onderlinge contacten en wekelijkse vergaderingen.

De werkwijze is als volgt: een keukenkraan is kapot en geld om die reparatie te betalen is er niet. Dan kan men naar "tit for tat" stappen en in de kaartenbak zit vast wel iemand die dit kan verhelpen. Alvorens daarvan gebruik te kunnen maken moet je eerst, tegen een kleine vergoeding, lid worden en een aantal uren zelf anderen geholpen hebben. Dit wordt op een soort strippenkaart geregistreerd. De reparatie van de kraan wordt op dezelfde kaart afgeboekt.

Er is geen hiërarchie in de karweien. Een huis schilderen heeft niet meer of minder waarde dan iemand helpen met belastingformulieren of bij het leren spinnen. Het aantal hulp-uren wordt niet geteld en het vrijwilligersaspect blijft benadrukt. Er mag geen geld aan te pas komen en in de benodigde materialen moet worden voorzien door diegenen voor wie de klus wordt geklaard.

Eén van de nieuwe leden van 'Tit for tat' zegt het in een verslag ongeveer zo: "Voor werklozen als ik is het geweldig om een alternatief te hebben voor de gebruikelijke, meestal dure manier van dingen doen. Maar het is geen liefdewerk, ieder zet zijn eigen tijd en talenten in ten behoeve van de groep. Het gaat niet om 'iets voor niets'. Ik voel nu wat te kunnen doen met mijn tijd en leer hoe te werken op een manier, die ver afstaat van de oude baas-knecht-verhouding."

Bij de start van 'Tit for tat' waren de initiatiefnemers bang voor knoeiwerk, maar er zijn geen klachten. Wel heeft men ervaren dat veel deelnemers gemakkelijk diensten aanbieden, maar vaak overgehaald moeten worden iets voor zichzelf te laten doen. Ook zijn zij die een karwei gaan doen betrouwbaar, zij die vragen om een klus veranderen nog wel eens van gedachten.

Van 'The Network' in Liverpool, dat zeer succesvol werkt, hebben ze het verzekeringsbeleid voor de deelnemers overgenomen. Waar nu nog naar gezocht wordt is een meer coöperatieve basis van werken. De hele organisatie zou door veel meer leden gedragen moeten worden. Dan bestaat de kans dat meer buurtgerichte activiteiten kunnen voortvloeien uit 'Tit for tat'.

Voorbeelden in Nederland

Een aantal initiatieven heeft de huidige sociaal-ekonomische crisis als uitgangspunt. Door onderlinge solidariteit en de koppeling van vraag en aanbod wordt getracht een wissel-ekonomie op gang te brengen, die ten goede komt aan hen die het zwaarst getroffen worden.

Bijstandsvrouwen in Heerlen runnen nu twee jaar een kledingruilbeurs. Sinds ze een eigen ruimte hebben verworven in het Baanlozen centrum,

dat ter plekke een actieve rol vervult, is de activiteit goed op gang gekomen. Drie dagdelen per week is de ruilbeurs geopend. Een tiental vrouwen verzorgt de organisatie. Zij willen dat er geen geld aan te pas komt. Wie kleding inbrengt krijgt in ruil tegoedbonnen. Deze geven je het recht zelf weer kledingstukken uit te zoeken. Op deze manier blijft de voorraad behouden. Zolang er geen gemeentelijke subsidie wordt gegeven trachten de vrouwen met vrijwillige bijdragen de huur te betalen. Het verkrijgen van meer medewerkers en een bredere opzet zijn activiteiten voor de toekomst.

Een andere organisatie van en voor mensen zonder baan is Stichting Wisselwerk II in Alkmaar. Een moeizame startperiode maakte dat de mensen van het eerste uur het af lieten weten. Zij zagen dat door het ontbreken van een eigen ruimte (en financiële steun) de verdeeldheid onder werklozen en andere uitkeringsgerechtigden toenam. Toen in 1982 besloten werd een eigen ruimte tot ontwikkeling te brengen leek een oud ideaal in vervulling te gaan. Hindernissen rond bestemmingsplannen, staat van onderhoud, middelen en persoonlijke tegenstellingen bleken onoverkomelijk; Wisselwerking I ging ter ziele. Het idee, dat je in een tijd van bezuinigingen, onvrede en groeiende armoede jezelf kunt helpen door elkaar te helpen bleef leven. Een nieuwe groep Wisselwerkers nam het initiatief over. Ze zij voor elkaar klussen- en ombudsmens en leraar of lerares. Een breed scala van activiteiten vult het programma: hulpdienst, wisselkursussen, mini-huishouding, werkplaats en wissel-re-creatie.

Hulp wordt geboden aan mensen met minimum-inkomen. Het is wenselijk dat de vraag wordt ondersteund door maatschappelijk werk of uitkerende instantie. Iemand moet z'n huis uit, zit daardoor in zak en as, kan de situatie niet aan, vraagt en krijgt hulp. Er wordt verhuisd, geklust, kinderen worden opgevangen en de was wordt zelfs gedaan. De wisselwerkrelatie is vaak niet direct mogelijk, vanwege de krisissituatie. Ze wordt gekompenseerd met kleine donaties. Wel is er de ervaring dat de wisselwerk-mentaliteit 'wakker' is geworden en dat ze te zijner tijd wordt gebruikt door zelf tijd, kennis of goederen ter beschikking te stellen. Nu meer dan 150 keer hulp is verleend, weet de groep dat het gaat om duurzame contacten.

Het klussenwerk is opgezet om van en met elkaar te leren hoe het hoofd boven water te houden. Training in ambachtelijke klussen en kunstzinnige vaardigheden behoort tot de mogelijkheden, evenals kennisoverdracht door middel van praatgroepen.

De eigen ruimte, die met veel inzet alsnog werd opgeknapt en ingericht, vormt het hart van wisselwerk. De minimum-huishouding wordt er gevoerd. Inboedel en voorzieningen als naai- en wasmachine, douche, t.v., stallingsruimte, weef- en spininstallatie kunnen door de leden worden gebruikt. In de keuken wordt elke dag getracht met weinig geld creatief te koken. Tegen kostprijs kunnen de resultaten door de deelnemers worden genuttigd. De werkplaats staat ten dienste van de hulpdienst en die mensen die zelf geen ruimte hebben of het gereedschap missen.

Tenslotte de wissel-re-creatie. Allerlei vormen van ontspanning worden bedacht, die wel tijd maar weinig geld vragen. Het zelf maken van speelse dingen en het houden van exposities wordt gestimuleerd. Een van de acties is interessante vakanties te organiseren door middel van uitwisseling met andere werklozen. Bijvoorbeeld met mensen uit de buitenlandse zustersteden van Alkmaar.

Wisselwerk ondanks veel verloop draaiende houden vraagt om een sterk team. Martijn Thorbecke, een opbouwwerker zonder betaald werk, en secretaris van Stichting Wisselwerk II, ziet veel perspectief in deze vormen van onderlinge hulpverlening. Overeenkomstig de verwachting zijn rigoureuze bezuinigingen mogelijk door voor elkaar te werken. Wat eigenlijk spontaan zou moeten gebeuren maar door allerlei oorzaken stagneert, wordt nu met succes georganiseerd.

Wisselwerk gaat er vanuit dat de sociaal-ekonomische crisis niet tijdelijk is. Er wordt gemikt op continuïteit en een goede onderlinge harmonie.

Een initiatief van wat andere orde, maar wel gebaseerd op groeiende vrije tijd, is genomen door het Amsterdams Activiteiten Kollektief (AAK). Ze brengen mensen bijeen, die anderen nodig hebben voor het uitoefenen van interesses of hobby's. De doelgroep was eerst 20 tot 30-jarigen, maar nadat de Vrijtijdscentrale stopte, staat men open voor alle leeftijden. Vanuit de zeventig ingeschrevenen zijn enkele groepjes gevormd voor trimmen, filosofie, koken en kulturele activiteiten, zoals samen naar het theater. Het AAK zou graag meer aan de weg timmeren, maar een eigen ruimte en financiën (gemeentesubsidie?) zijn voorwaarde. Pas na een uitgebreide werving kunnen meer ingeschrevenen worden geholpen. Nu komen veel vragen maar eenmaal voor, zoals: jazzballet, weekendactiviteiten en een praatgroep over actuele onderwerpen. Behoefte is er zeer zeker, zegt Monique Berkhout, een van de organisatoren. Veel activiteiten gebeuren nu in strak georganiseerd verband en op vaste (avond) tijden. Via het AAK kun je mensen vinden die op meer vrijwillige basis zelf kiezen wat ze wanneer gezamenlijk gaan doen.

Buurt- en ruileconomie, nieuwe vormen van vrijwilligerswerk

De belangstelling voor de hiervoor beschreven activiteiten groeit. Ze namen een belangrijke plaats in tijdens de op 7 en 8 juni gehouden Studiedagen voor ruim honderd vrijwilligerscentrales en -vakaturebanken in ons land. De groepen die de opzet van wisselwerk-projecten bespraken, kwamen tot verschillende konklusies. Moet je de ontwikkelingen naar zelfhulp en wisselwerk wel steunen? Spelen ze niet in op een politiek beleid van nog meer korting op uitkeringen? En hoe zit het met concurrentievervalsing en privacy? Anderen waren zeer positief: centrales kunnen helpen deze projekten op poten te zetten of te ondersteunen. Vooral in nieuwbouwwijken waar sociale kontakten nog op gang moeten komen kunnen ze ze een prima functie vervullen.

Het lijkt mij toe dat wisselwerk en ruilen van kennis en ervaring het beste zullen gedijen als ze onderdeel zijn van een totaalpakket van buurt-ekonomische projekten. Zowel loonvormende, vrijwillige als informele. Wanneer het woonkollektief Purmerend, waar straks woonlasten worden gedeeld, kans ziet het nu op schrift gestelde buurtekonomisch ontwikkelingsmodel in praktijk te brengen kan zo'n voorbeeld-koöperatie ontstaan. Wonen, werken en levensonderhoud komen er in onderlinge samenhang aan de orde.

Een breed draagvlak en een integrale aanpak kunnen weerstand bieden aan de problemen met ruimte, financiën en verloop. Op zich prima initiatieven redden het niet als ze het, in de samenleving waar ze ontstaan, 'alleen' moeten doen.

Greet Hettinga

Dit artikel is in een iets andere vorm ook verschenen in de MeMO-krant. Informatie over de projekten is te verkrijgen bij Greet Hettinga, tel. 020-269077.

REGIO PROFITEERT MEE VAN SUKSES SPAAR- EN VOORSCHOTBANK

Over het algemeen is het bankwezen niet bijster populair bij personen die zich graag rekenen tot het progressieve volksdeel. Ondanks (of dankzij) forse reclame-kampagnes, die ons ervan moeten overtuigen dat men als hoogste vervulling in het leven het "met ons meedenken" ziet, en we een dief van onze portemonnee zijn wanneer we géén gebruik maken van allerlei zeer attractieve krediet-faciliteiten, geven nogal wat mensen er de voorkeur aan hun financiën te regelen bij bijv. de Postgiro, want "dan komt de winst tenminste ten goede aan de gemeenschap".

Voor bij het opbouwwerk betrokkenen zal een bank, die is opgericht door bewoners, de juridische vorm van een vereniging heeft en zich ook nog enigszins bewust is van haar maatschappelijke verantwoordelijkheid, dan wellicht ook op vergelijkbare hoogte staan als een participatiegraad van 95% in de wijkorganisatie of een 1:1 verhouding tussen verkeersdrempels en bewoners.

Enkele weken geleden werd de aandacht getrokken door een berichtje in De Telegraaf, waarin werd vermeld dat de 75 jaar geleden op initiatief van een aantal bewoners van Surhuisterveen (Fr.) opgerichte Spaar- en Voorschotbank naar aanleiding van haar 75-jarig bestaan een bedrag van \$ 50.000,- heeft geschonken aan de Friese gemeenten Grootegast en Achtkarspelen. Enige voorwaarde verbonden aan deze schenking was dat het bedrag moet worden besteed aan het verbeteren van de werkgelegenheid in deze gemeenten, waar het werkloosheidspercentage boven het landelijk gemiddelde ligt.

Dit berichtje was interessant genoeg om op bezoek te gaan bij de bank, ten einde wat meer informatie te krijgen over het ontstaan van de bank en de betrokkenheid van de bewoners van Surhuisterveen en omstreken.

Uit een bewaard gebleven notulenboek van de bank valt te lezen: "Het was op initiatief van dhr. J. Klokman, hoofd eener school alhier, dat door de Vereniging 'Plaatselijk Belang' te dezer plaats eene Commissie ter voorbereiding eener Coöperatieve Spaar- en Leenbank werd benoemd". Hoewel het in eerste instantie de bedoeling was een boerenleenbank op te richten, werd besloten aan te sturen op een coöperatieve bank. De motivering hiervoor was "dat een boerenleenbank toch hoofdzakelijk werkt voor de beroerenstand, terwijl een coöperatieve het algemeen belang dient, de kleine handels- en middenstand en niemand uitsluit. Dat is voor onze plaats en omgeving het meest practisch". Gekozen werd voor de verenigingsvorm en inwoners van Surhuisterveen konden lid worden van deze vereniging. Er werden begonnen met een 19-tal leden, in de vijftiger jaren waren dit er enige honderden.

Een forse expansie van de bank voltrok zich vanaf 1970. Vanaf dat jaar groeide het balanstotaal van de bank van 9 naar 125 miljoen in 1984. Naast het hoofdkantoor in Surhuisterveen ontstonden bijkantoren in de regio en het personeelsbestand steeg van 3 personen in 1970 naar ruim 30 in 1984.

Deze groei, die boven het landelijk gemiddelde ligt, is volgens de heer J. Bekkema, hoofddirecteur van de bank, een gevolg van de betrokkenheid van de bewoners van Surhuisterveen e.o. bij "hun" bank, zoals die vanaf de oprichting heeft bestaan. De verenigingsvorm heeft hier zeker aan meegewerkt. Alhoewel de modernisering en automatisering niet aan de bank is voorbij gegaan, en de dagelijkse leiding bij het management berust,

worden belangrijke beslissingen in overleg met het bestuur van de vereniging genomen.

In tegenstelling tot andere banken wordt de gemaakte winst niet uitgekeerd aan de aandeelhouders (in dit geval de leden van de vereniging), maar is besloten de winst in de bank terug te laten vloeien.

Uit de gemaakte winst worden activiteiten ontplooid die de relatie tussen bank en regio versterken. Een greep uit het verleden:

- een bijdrage van \$ 10.000,- voor het herstel van de toren in Drogeham
- een bedrag van eveneens \$ 10.000,- als bijdrage in de bouw van een sporthal
- het reserveren van 10 miljoen gulden in het kader van het stimuleren van de werkgelegenheid in de regio voor bedrijven die zich daar willen vestigen
- het instellen van spaarmogelijkheden met een hogere rente voor met name oudere Surhuisterveensters
- het in de bank inrichten van een munten-kollektie (waar mensen uit het hele land naar komen kijken, hetgeen weer positieve gevolgen heeft voor de middenstand)
- de al eerder genoemde schenking van \$ 50.000,- in het gemeentelijke werkgelegenheidsfonds.

Hoewel natuurlijk ook de Spaar- en Voorschotbank geen charitatieve instelling pur sang is, en commercieel dient te opereren, is het aardig om te zien dat men rekening houdt met de positie die men in de regio inneemt, en de regio laat meeprofiteren van het huidige succes van de bank.

Overigens is het ook nu nog mogelijk een bank op kleine schaal op te richten (de 'Buurtbank?'); enige wettelijke vereiste is een startkapitaal van minimaal 5 miljoen gulden.

Wim Nicolay

EEN MILJOEN VOOR KLEINE KERNEN

Minister Brinkman van WVC gaat jaarlijks 1 miljoen gulden ter beschikking stellen voor het bevorderen en vergroten van de leefbaarheid van kleine dorpen. Het geld zal worden gestoken in voorbeeldprojecten, die in overleg met de lagere overheden zullen worden ontwikkeld. Mogelijkerwijs zullen andere ministeries het bedrag aanvullen tot de 2,5 miljoen gulden die de Landelijke Stuurgroep Kleine Kernen heeft gevraagd. De stuurgroep konkludeert in haar eindrapport 'In zicht uit zicht' o.m. dat de leefbaarheid in kleine kernen verder onder druk is komen te staan. Zij baseert dit o.a. op de ervaringen met het experiment kleine kernen, dat 4 jaar heeft gelopen in drie gebieden in Nederland met veel kleine dorpen, nl. het Groninger Westerkwartier, Zuid-west Friesland en het midden van Schouwen-Duiveland in Zeeland. In het experiment zijn vele lokale oplossingen gezocht m.m.v. het rijk. In de gemeente Hennarderadeel (dorp Itens) is door een ongebruikelijke combinatie van dorps huis-winkel-café een aantal functies veilig gesteld. In de gemeente Westerschouwen (Noordwelle) is bij een dorps huis een gymnastiek voorziening voor de schooljeugd gerealiseerd. Vervoer naar elders en extra kosten werden daarmee voorkomen. In Zuidwest Friesland wordt een netwerk van kleine waterverbindingen bevaarbaar gemaakt voor de kleine rekreatievaart, hetgeen stimulansen betekent voor de werkgelegenheid en de lokale winkeliers. In Drente ontwikkelt men in een aantal dorpen rekreatief en cultuur-

historisch aantrekkelijke wandelroutes (knapzakroutes). Dit project zal zich op den duur zelf bedruipen.

Vele van dergelijke voorbeeldprojecten zijn gerealiseerd.

De stuurgroep is van mening dat op beperkte schaal een stimulerend beleid moet worden gevoerd ter omzetting van het kleine kernen experiment.

Het beleid zou zich moeten richten op een aantal (perifere) plattelandsgebieden, waar de leefbaarheidsproblematiek groot is. Een dergelijk beleid aktiveert - zo leert de ervaringen in de experimenten - de aandacht van het lokale bestuur en stimuleert het eigen initiatief en de zelfwerkzaamheid van de bevolking. Bovendien geeft het een handvat om op rijksniveau bij toepassing van regels te bemiddelen en soepelheid te bepleiten.

PRODUKTIES "VROUWEN, WONEN, WERKEN"

Op initiatief van het NIMO, LSP Vrouw en Werk, en vrouwen uit de bouw-wereld werd op 10 mei jl. in Amsterdam een studiedag georganiseerd over het onderwerp Vrouwen, wonen, werken, waar zo'n 100 vrouwen die op de één of andere manier bij dit thema betrokken waren met elkaar diskussieerden. Over dit onderwerp zijn de volgende produkties nog verkrijgbaar:

- * De leesmap voor de studiedag "vrouwen, wonen, werken"; f. 25,-- inclusief porto.
- * Een uitgebreid literatuuroverzicht over diverse aspecten van dit thema; f. 14,25 inclusief porto.
- * Een videoband over vrouwen, wonen, werken in het stadsvernieuwingsproject "Alma Gare" in Roubaix, Frankrijk.
Systeem Umatic, grote band, lengte 35 minuten; huur f. 50,--.

Te bestellen bij het NIMO, Haven-singel 8, 5211 TX 's-Hertogenbosch, tel. 073-137295.

BOEKJE OVER VROUWENBEDRIJVEN

"Het moet wel leuk blijven", een verzuchting die menigmaal wordt geslaakt in de wereld van vrouwenbedrijven.

Aan het runnen van een vrouwenbedrijf zitten vele aspecten, het ideaal is anders dan de werkelijkheid. Na een enthousiaste startfase beginnen de problemen pas echt. Er wordt veel inzet, inzicht en doorzettingsvermogen van de medewerksters geëist, wil men komen tot een goed draaiend bedrijf dat ook nog voldoet aan allerlei eisen op ideëel vlak.

Het boekje is een verslag van een onderzoek in Noord-hollandse vrouwenbedrijven. Bedrijven die de eerste startfase voorbij zijn. Het onderzoek werd verricht in opdracht van het Noord-hollandse vrouwenbedrijvenoverleg en is uitgevoerd door medewerksters van de Vereniging Voorwerk en het Ondersteuningsinstituut Noord-Holland. Ze willen hiermee een aanzet geven tot een beter functioneren van vrouwenbedrijven en een bijdrage leveren aan discussies in de vrouwenwerkbeweging.

Het boekje kan worden besteld door overmaking van f. 5,-- en f. 2,30 portokosten op gironummer 5425532 t.n.v. Vereniging Voorwerk Haarlem, o.v.v. "Het moet wel leuk blijven".

EIGEN BAAS

bij het maken van plannen en werk

Eind 1982 is het NIMO op het spoor gekomen van materiaal uit de Engelse "Education for Neighbourhood Change"-beweging. De beweging ontwikkelde materiaal, waarmee groepen zelf hun problemen kunnen aanpakken. Het zijn instrumenten in handen van de groep, waarbij de mogelijkheden van henzelf en hun groep uitgangspunt zijn.

Een van de Engelse pakketten, gericht op het creëren van werk door jongeren, is in de laatste anderhalf jaar intensief door het NIMO bewerkt. Hierbij werd veel aandacht gegeven aan de bewerking van het uitgebreide informatiemateriaal en de visuele presentatie.

De produktie vindt plaats bij een coöperatieve drukkerij. De BCOP maakte de realisatie financieel mogelijk. Een deel van de eerste oplage zal zij onder de instellingen in haar bestand verspreiden.

Het pakket kreeg als titel "Eigen Baas", en is vanaf september verkrijgbaar.

Eigen Baas is een hulpmiddel voor mensen die iets in hun omgeving op willen gaan zetten, van iets eenvoudigs tot een ingewikkeld initiatief.

Dit kan iets zijn wat men zelf leuk vindt om te doen, iets wat voor de buurt gedaan kan worden of iets waarmee geld te verdienen is. Het initiatief is dan al bedrijfsmatig van aard.

Te vaak stranden initiatieven in het oerwoud van regelingen, voorzieningen en deskundigen. Eigen Baas geeft een andere richting aan. De activiteiten van de initiatiefnemers staan hierbij centraal. Het geeft een weg om van belangstelling, idee tot een doortimmerd plan en uitvoering te komen.

Het pakket geeft veel informatie. Het stimuleert ook om informatie over mogelijkheden van jezelf en de buurt te inventariseren en eraan te werken. De methode bevat hulpmiddelen om het proces inzichtelijk en beïnvloedbaar voor alle groepsleden te houden. Nadrukkelijk kunnen de niet-praters hun invloed laten gelden. Het probeert de groep intern zo sterk mogelijk te maken en deskundigen worden op hun kondities ingeschakeld.

Eigen Baas sluit met inhoud en presentatie aan op taal en cultuur van de buurt, waarbij het zich speciaal op jongeren richt, zowel jongeren zonder werk, als jongeren nog op school, die erover nadenken om hun eigen werkgelegenheid te creëren.

Het Eigen Baas-pakket geeft aan opbouwwerkers een instrument waarmee zij een bijdrage kunnen leveren aan werkgelegenheidsinitiatieven. Het maakt het mogelijk om initiatiefnemers een systematische aanpak en een schat aan bruikbare informatie aan te bieden, waarmee zij zelf verder kunnen.

Die informatie, bijeengebracht op 110 kaarten, wijst bijvoorbeeld op bruikbaar leesvoer, regels, subsidies, deskundigen, kortom op allerlei hulpmiddelen en voorzieningen die aangewend kunnen worden. Het helpt een groep om kwaliteiten van henzelf en hun omgeving te inventariseren en te gebruiken. Het geeft een methode om tot besluitvorming te komen met ruimte voor niet-praters.

Bij het gebruik van het pakket kan een groep op momenten die zij bepalen en op hun voorwaarden de specifieke deskundigheid van het opbouwwerk aanwenden.

Het materiaal zit verpakt in een doosje dat bij gebruik als kaartenbak dienst gaat doen. In het doosje zit een stripverhaal en zeven sets van informatie-

en werkmateriaal, waaronder een groot planbord, knip- en speurkaarten, bladwijzers en een trefwoordenregister.

Naar ons idee heeft het opbouwwerk er met Eigen Baas een waardevolle methode bij gekregen die groepen kan helpen bij het opzetten van kleinschalig werk, waarbij het inspeelt op buurtbehoeftes en gebruik maakt van middelen uit de buurt.

*Het informatiepakket kost f 25,-.
Bestellingen en nadere informatie bij
het NIMO, Gerard Brouwer, Haven-
singel 8, 5211 TX 's-Hertogenbosch,
tel. 073-137295.*

WERKGELEGENHEID IN SCHIEDAM

Op initiatief van de werkgroep Idéfiks, een groep van vijf mensen die in Schiedam in verschillende beroepen werkzaam zijn, is aan het begin van dit jaar een aantal bijeenkomsten georganiseerd over "De Gemeente en de werkgelegenheid". De inleidingen en de discussies zijn gebundeld in een boekje, dat is uitgegeven door de Schiedamse Federatie.

In het boekje wordt o.m. het Garantieplan Rijnmond beschreven. Dit plan wil aan alle jongeren tussen 18 en 23 jaar, die minimaal één jaar werkloos zijn, een arbeidsplaats bij de gemeente bieden. Het gaat om werken met behoud van uitkering gedurende 20 uur per week, gekombineerd met de mogelijkheid van gerichte scholing.

Verder wordt in het boekje aandacht besteed aan het eigen gemeentelijke werkgelegenheidsbeleid, aan het stimuleren van kleinschalige bedrijvigheid, en aan het begrip "buurteconomie".

*Inlichtingen bij L. Herwig, Schiedamse
Federatie, Overschiesestraat 42,
3112 HG Schiedam, tel. 010-269905.*

BEZIGHEDEN BUITENSHUIS HEBBENDE

De Stichting STUG-videoprodukties heeft een videofilm gemaakt over (het opzetten) van vrouwenbedrijven. Vrouwen uit achtereenvolgens een restaurant, een vrouwenboekhandel, een timmerkollektief, een drukkerij, een tuinbouwbedrijf en een atelier komen aan het woord over scholing, financiën, loonvorming, bedrijfsvoering, kinderopvang, enz. Bedoeld voor vrouwen die ook een bedrijf willen opzetten.

*Kopieën zijn te huur voor f. 50,- bij
de Stichting STUG, postbus 3011,
6802 DA Arnhem, tel. 085-510281.*

DIASERIE 'EIGEN WERK'

In de diaserie 'Eigen werk' worden, na een inleiding over de huidige arbeidssituatie, een aantal Utrechtse kollektieven in beeld gebracht. Aan de orde komen onderwerpen als: waarom begin je een eigen bedrijf, democratische structuur, vrouwenkollektieven en roldoorbreking, loonvorming. Duur: 30 minuten.

*Te huur voor f. 45,- (excl. verzend-
kosten) bij Kinoglas, Jacobijnstraat 10,
Utrecht, tel. 030-328976.*

BOUWEN VOOR DE BUURT

Het bouwen voor de buurt, oftewel de 'behutsame', 'sanfte' of 'stille' Stadterneuerung, zoals resp. de Duitsers, Oostenrijkers en Zwitsers het noemen, zal deze herfst in het kader van de IBA in Berlijn aan het internationale publiek worden getoond als dé huidige stand van inzicht in problematiek en oplossingen m.b.t. de stadsvernieuwing.

Het lijkt erop dat deze huidige vorm van stadsvernieuwing als kollektief resultaat van een protestbeweging is te beschouwen, waarin de direkt betrokken bewoners een aktieve en beslissende rol hebben gespeeld.

Voor Helga Fassbinder, hoogleraar aan de TH Eindhoven, is dat aanleiding om in het juni-nummer van 'Kijk op Europese Stadsvernieuwing' een blik terug te werpen in de Berlijnse ontstaansgeschiedenis.

'Welke rol hebben de deskundige ondersteuners van buurt en bewoners eigenlijk gehad bij de ontwikkeling van deze aanpak van stadsvernieuwing, die nu internationaal zo geaccepteerd lijkt te zijn?', vraagt prof.dr. Fassbinder zich af, en 'Zouden de 'radikalen' van toen, nu 15 jaar later, kwasi postuum via de zéér officiële gebeurtenis IBA nu ook in Berlijn in het gelijk worden gesteld als de professionele voorhoede van de aanpak die het meest adequaat bleek voor de stadsvernieuwing?'

Na een beschrijving van de 'Kreuzberger Sanierung' en het verzet hiertegen, komt Helga Fassbinder tot de konklusie dat het aan de 'splendid isolation' van Berlijn kan liggen, dat de aanpak van de behoedzame stadsvernieuwing in de jaren '80 als uitvinding wordt geproklameerd: een uitvinding die zelfs achterloopt bij de eigen Berlijnse geschiedenis. Maar misschien was deze omweg en vertraging voor een zo autonoom opererend ambtelijk apparaat als het Berlijnse wel nodig, om zich de conceptionele veranderingen emotioneel eigen te kunnen maken, die gepaard gaan met deze late aansluiting bij de ontwikkeling op het gebied van stadsvernieuwing, aldus Helga Fassbinder. Over het Kreuzberg van nu zegt ze, dat het niet de zogenaamd nieuwe stadsvernieuwingsaanpak is die de aandacht trekt van andere Europese steden. 'Kreuzberg dankt de belangstelling die het op dit moment trekt, voornamelijk aan de uiteenlopende vormen, die het alternatieve leven van een andere wereld van verbeteraars, punks en milieu-freaks hier ontwikkeld heeft. Deze andere wereld is echter steeds meer niet alleen het bezinksel van de ordelievende wereld van keurige werknemers. Het heeft iets van een wereld van begrijpelijke omstandigheden waarin het achtergebleven menselijke met zijn eenvoudige behoeften, zijn zwaktes, zijn dromen en zijn daden vlucht voor de onbegrijpelijke orde waarin onze civilisatie, als in een chaos, zich begint op te lossen.'

*'Kijk op Europese stadsvernieuwing',
juni '84.*

ZELFBEHEER IN KOÖPERATIES

In de cahierreeks Huis in Eigen Hand is een rapport verschenen met een beschrijving van de Engelse bewonerskoöperaties en de mogelijkheden die ze bieden voor bewonerszelfbeheer in Nederland.

De meeste Engelse bewonerskoopjes hebben de woningen in kollektief bezit. De leden van de koöperatie zijn eigenaar van het totaal en huurder van een deel. Er zijn ook koöperaties die het beheer voeren over woningen van een woningbouwvereniging.

Naar beide vormen is een onderzoek gedaan. Daaruit blijkt onder meer dat ze het meest optimaal functioneren bij een ledental van 50 à 100 leden. Bij een kleiner aantal leden blijkt de roulatie van functies problemen te geven,

terwijl bij meer dan 100 leden de schaal te groot wordt. Koöperaties waarvan de leden veel informele contacten hebben, funktioneren het best. Kritiek is er op de toewijzingscriteria die koöps hanteren. Het blijkt erg belangrijk te zijn dat er openheid is over selectiekriteria en procedures. Uit het onderzoek is ook naar voren gekomen dat een netwerk van bewonersvriendelijke dienstverlenende organisaties een noodzaak is voor de koöperaties. Voorts is aanpassing nodig van de regelgeving aan de speciale koöperatiestructuur.

In Nederland hebben de knelpunten in het huidige beheer van woningen vooral betrekking op de geringe beïnvloedingsmogelijkheden en betrokkenheid van bewoners bij woningbouwcorporaties. Veel knelpunten - zoals m.b.t. slechte informatie, ingewikkelde beslissingsstructuren, slechte kwaliteit van onderhoud, oncontroleerbaarheid financieel economisch beheer en onduidelijke toewijzingscriteria - komen bij bewonerskoöps niet of in mindere mate voor.

Een probleem is dat in Nederland allerlei (financiële) regelingen nog minder dan in Engeland zijn toegesneden op een koöp. Huidige regelingen zullen aangepast moeten worden, wil men zelfbeheer in de sociale woningbouw een kans geven.

De onderzoekers suggereren de oprichting van een nieuwe landelijke toegelaten instelling die een federatie is van allerlei nog op te richten dochterkoöps. Een tweede mogelijkheid voor het realiseren van bewonerskoöps is veranderingen aan te brengen binnen bestaande woningbouwverenigingen, waardoor huurders meer controle krijgen over een aantal beheertaken of deze zelf uitvoeren. Een aantal experimenten hiermee is gaande.

*Te bestellen door overmaking van
f. 7,50 op gironummer 3493148 t.n.v.
Stichting Huis in Eigen Hand, Amersfoort
o.v.v. "cahier 6".*

PARTIKULIERE WONINGVERBETERING IN KOLLEKTIEF BEHEER

Voor het eerst kent het ministerie van Volkshuisvesting een subsidie ineens uit aan een groep bewoners om in eigen beheer het partikuliere woningbezit in de goedkoopste klasse te verbeteren. Het gaat om een groep van vijftig bewoners in de Enschedese wijk Bothoven, die ruim een half miljoen subsidie heeft gekregen voor verbetering van hun gemiddeld tachtig jaar oude woningen.

De Bothovenaren hadden een Vereniging Buurtbeheer de Bothoven opgericht en het rijk verzocht het totale bedrag van een uit te keren premie rechtstreeks aan hen over te maken. Het ministerie ging hiermee akkoord. Directeur-generaal J. Koopman van het ministerie van Volkshuisvesting die de subsidie aan de bewoners overhandigde, noemde, aldus een artikel in de Volkskrant van 3 augustus jl., het Enschedese experiment een mogelijke aanleiding om het rijksbeleid voor de verbetering van het partikuliere woningbezit eens nader op praktische hanteerbaarheid en doelgerichtheid te bezien. "Zeker nu met het van kracht worden van de Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing per 1 januari 1985 de verbetering van eigen woningen gaat behoren tot de verantwoordelijkheid van gemeenten zonder dat de rijksoverheid daarop nog invloed kan uitoefenen. Opzet, aanpak en resultaten van het experiment-Bothoven kunnen voor andere gemeenten een voorbeeld zijn", aldus Koopman.

De subsidie is verleend voor bouw- en woontechnische verbetering. Voordeel voor de bewoners is dat de totale subsidie door de vereniging kan

worden besteed. De woningen zullen zowel van binnen als van buiten verbeterd worden. De buurtvereniging zal bepalen wát aan de huizen verbeterd wordt. Dat kan betekenen dat bij de ene bewoner voor meer geld aan zijn huis verbeterd wordt dan bij de ander. Toch zullen, volgens de buurtvereniging alle bewoners profijt hebben van de kollektieve aanpak, omdat meer klussen goedkoper kunnen worden uitgevoerd.

STEDELIJKE STICHTING VOOR ACHTERSTALLIG ONDERHOUD?

Bij het OBASA (Overleg en Bundeling Akties Stadsvernieuwing Amsterdam) leeft het idee om een stedelijke stichting in het leven te roepen voor het bevorderen van het onderhoud aan huurwoningen in Amsterdam.

In vele wijken zijn inmiddels suksessen behaald om met gerechtelijke procedures de huiseigenaren te dwingen het achterstallig onderhoud aan de huizen te verhelpen.

Toch is de verwachte inktvlekwerking uitgebleven. Ondanks het feit dat er nog duizenden woningen in Amsterdam staan waar de klachten zo ernstig zijn dat een kort geding zeker gewonnen zou worden, neemt het aantal kort gedingen nauwelijks toe.

Hoe komt dat? Dat was de vraag waar een werkgroepje achterstallig onderhoud zich op de Algemene Vergadering van het OBASA mee bezig heeft gehouden.

Is het uit gemakzucht, heerst er angst voor de huisbaas, zijn er financiële drempels, of zijn de huurders niet op de hoogte van hun rechten?

Maar ondertussen blijft een groot deel van de woningen in zeer slechte onderhoudstoestand verkeren, met alle konsekwenties voor de toekomst.

Ook Bouw- en Woningtoezicht heeft in haar huidige vorm te weinig greep op het onderhoud van de woningen (te lange procedures, geen macht over de eigenaren en alleen nog van gemeentewege uitvoering bij zeer ernstige of gevaarlijke gebreken).

Daarom het idee om een stichting in het leven te roepen, die een antwoord moet zijn op de bovengenoemde problemen. Taken van zo'n stichting zouden b.v. zijn:

- voorlichting aan huurders over hun rechten (en plichten), over de mogelijkheden van gerechtelijke procedures en de konsekwenties daarvan
- het als gemachtigde van individuele bewoners (of aktiegroepen) sommeren van eigenaren en het voeren van procedures (met inschakeling van advocaten)
- het voorschieten of geheel voor haar rekening nemen van griffierechten en eventuele eigen bijdrage in advocaat-kosten.

Dit alles in samenwerking met en als ondersteuning van al reeds bestaande huurderskomitees en aktiegroepen.

Het idee van de stichting zal nog verder uitgewerkt moeten worden, met name wat betreft financieringsmogelijkheden en juridische haken en ogen.

INSPRAAK BULLETIN RUIMTELIJKE ORDENING

Het Centraal Punt Inspraak van de Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening geeft viermaal per jaar een inspraak-bulletin uit. Het juninum-mer bevat onder andere een samenvatting van het CPI-rapport over beheer na stadsvernieuwing: een aanpak van onderop, alsmede een literatuuroverzicht over stedelijk beheer en de rol van bewoners daarbij.

*Kosteloze abonnementen kunnen worden
aangevraagd bij het CPI, Roelofsstraat
136, 2596 VS Den Haag, tel. 070-264201*

Nogmaals :

BEKOSTIGING ONDERWIJSVOORRANGSGEBIEDEN

In het themanummer over Onderwijsvoorrang (juli '84) is een gedeelte overgenomen uit het concept-Onderwijsvoorrangsplan, over o.a. opbouw en bekostiging van de onderwijsvoorrangsgebieden.

In het ontwerp-Onderwijsvoorrangsplan (eind juli '84) dat in september aan de Kamer wordt aangeboden (en overigens nog steeds niet breed is verspreid) staan in het hoofdstuk over de bekostiging dermate grote verschillen met het concept, dat wij de tekst van deze paragraaf hieronder integraal afdrukken.

Connie Schijf

2.5 Bekostiging

Een gebied kan voor een periode van 4 jaar rekenen op een van te voren vastgesteld bedrag. Uitgaande van een jaarlijks beschikbaar begrotingsbedrag wordt in het eerste jaar een bedrag toegekend dat evenredig is met de resterende periode van dat jaar. De verdeling van het bedrag over de deelnemende scholen en instellingen is afhankelijk van het gebiedsplan en in het bijzonder van het in het gebiedsplan opgenomen bestedingsplan. Voor de planperiode 1985-1989 is het totale bedrag dat beschikbaar is voor onderwijsvoorrangsgebieden, vastgesteld op 67 miljoen gulden. Voor de vaststelling van het bedrag dat per onderwijsvoorrangsgebied beschikbaar is, wordt van de volgende berekeningsgrondslag uitgegaan:

- a. een basisbedrag per onderwijsvoorrangsgebied dat varieert van \$ 250.000,- voor een klein gebied, \$ 300.000 voor een middelgroot gebied en \$ 350.000,- voor een groot gebied. Bij een klein gebied wordt gedacht aan 10 tot 15 basisscholen alsmede scholen voor voortgezet onderwijs met ongeveer 10 tot 15 brugklassen. Van een middelgroot gebied is sprake indien er tenminste 15 basisscholen en zes scholen voor voortgezet onderwijs zijn (c.q. het totale aantal brugklassen van de deelnemende v.o.-scholen meer dan 15 bedraagt). Een groot gebied omvat meer dan 20 basisscholen en het totale aantal brugklassen van de deelnemende scholen voor voortgezet onderwijs moet meer dan 20 bedragen. Indien in een klein gebied één en in een middelgroot of groot gebied tenminste twee scholen voor speciaal onderwijs deelnemen, wordt tot het basisbedrag nog eens \$ 50.000,- extra gerekend;
- b. een bedrag per basisschool en per twee brugklassen van een deelnemende school voor voortgezet onderwijs dat varieert van \$ 30.000,- voor de eerste 10 basisscholen en eerste 10 brugklassen, \$ 20.000,- voor de uitbreiding tot 15 basisscholen en 20 brugklassen en \$ 10.000,- voor de uitbreiding tot 20 basisscholen en 30 brugklassen.

De totale bedragen die per gebied beschikbaar zijn, kunnen variëren van \$ 700.000,- in het geval van het kleinst denkbare gebied tot \$ 1.150.000,- voor grote gebieden.

In deze berekeningsgrondslag is uitgegaan van een basisbedrag in verband met algemene kosten ten behoeve van coördinatie en bedragen per instelling ten behoeve van overige activiteiten. In zowel het basisbedrag als in de aanvullende bedragen is rekening gehouden met de verschillen in omvang. Aan deze berekeningsgrondslag kunnen de individuele deelnemende instellingen geen rechten ontlenen om aanspraak te maken op een deel van de middelen. De besteding geschiedt op basis van activiteiten zoals

deze worden voorgesteld in het gebiedsplan. Het dienst slechts om het maximaal beschikbaar bedrag voor het gehele samenwerkingsverband aan te geven. Er zullen niet meer gebieden worden aangewezen dan volgens deze berekeningsgrondslag kunnen worden bekostigd. Dit alles onder voorbehoud van mogelijke wijzigingen die kunnen voortvloeien uit overleg met de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De bekostiging geschiedt volgens de voor de betrokken scholen en instellingen geldende bekostigingsregels. Voor de welzijnsinstellingen zullen de middelen worden verdeeld volgens de aanwijzigingen in het gebiedsplan.

TUSSENTIJDSE EVALUATIE WAO-PLATFORMS ERG POSITIEF

De drie (experimentele) regionale platforms van samenwerkende arbeidsongeschikten-organisaties in Friesland, Limburg en Rotterdam e.o. blijken hun waarde zeer te bewijzen.

Dat blijkt uit een op verzoek van het Ministerie van WVC gemaakte evaluatie, die onlangs door het Landelijk Samenwerkings Verband (LSV) van de platforms is aangeboden aan het departement en de officiële begeleidingscommissie. De door het Ministerie indertijd ingestelde begeleidingscommissie, waarvan het secretariaat bij de NRMW berust, waarin deelnemen de vakbeweging FNV en CNV, ANIB, Landelijk WAO-Beraad, NFA, de Bedrijfsverenigingen (GAK e.d.), GMD, LSV/Platform Opbouwwerk, NIMO en het plaatselijk opbouwwerk en WVC, heeft aan de rapportage een positief advies aan de Minister verbonden.

Zo constateert de commissie dat de WAO-groepen en -organisaties in de drie gebieden krachtiger geworden zijn, tot versterkte samenwerking gekomen zijn en tot een vergroot scala van activiteit, c.q. vergroting van maatschappelijke weerbaarheid.

Tevens stelt de commissie vast dat in de drie regio's ook met succes gewerkt is aan het verbeteren van de relaties met de uitvoeringsorganen in de sociale zekerheid. Gewezen wordt o.m. op de onderhandelingen met de GMD's en daaruit voortspuitende afspraken.

De ondersteunende bijdrage van het opbouwwerk wordt door de betrokken organisatie-kaders hoog gewaardeerd.

De commissie stelt ook vast dat de versterking van de positie van WAO(st)ers met name tot uitdrukking komt in de erkenning in kringen van politiek en vakbond: "ook in andere kringen blijkt de WAO-beweging een positie-verbetering mee te maken en als serieuze gesprekspartner en coalitie-partner te worden gezien".

Ten slotte attendeert de commissie op het gebleken belang van het aan de samenwerkende platforms verbonden onderzoeks- en dokumentatie-project. Met name het ontwikkelde onderzoeks-materiaal inzake de inkomens-ontwikkeling van arbeidsongeschikten heeft én binnen de platforms, én binnen de vakbeweging én in de richting van de Tweede Kamer-fracties een belangrijke rol gespeeld.

De begeleidingscommissie oordeelt dan ook dat de platforms en de ondersteuning daarvan in een duidelijke behoefte voorziet en dat voortzetting ervan ná de experimenteertijd geboden is, m.n. de beroepsmatige ondersteuning ervan. Dat laatste mede ook vanwege de gezondheids-situatie van de arbeidsongeschikten-kaders in de platforms.

De begeleidingscommissie adviseert om de platforms en ondersteuning ervan ook in andere regio's mogelijk te maken en bepleit tevens voortzetting van de onderzoeks- en dokumentatie-functie.

PRAKTIJKVOORBEELD: DE OOSTERBUURT

Het lijkt ons zinnig om in deze rubriek zo af en toe een praktijkvoorbeeld te bespreken. Hiermee bedoelen wij, dat wij de ervaringen van een buurt- of aktiekomitee met juridische procedures en rechterlijke instanties behandelen, om zodoende de lezers aan ideeën te helpen en om de (on)mogelijkheden van het recht als aktiemiddel voor komitees te beschrijven.

Deze keer nemen wij als praktijkvoorbeeld de Oosterbuurt te Utrecht. De Oosterbuurt stond jarenlang op de nominatie om gesloopt te worden. Na een jaren durende buurtstrijd hebben de buurtbewoners en het buurtkomitee de sloop tegen weten te houden en weten te bewerkstelligen dat de woningen d.m.v. een groot-onderhoudsprojek, met laagblijvende huren, opgeknapt worden. Gedurende de buurtstrijd hebben juridische procedures een belangrijke rol gespeeld. Wij zullen de onderhoudsprocedures en de kraak- en dichtmetsel kort-gedingen bespreken.

1. De onderhoudsprocedures

Bewoners van de Oosterbuurt hebben in twee instanties de gemeente, als verhuurder, voor de rechter gedaagd om nakoming van de onderhouds-plicht af te dwingen.

De eerste keer gebeurde dit in de vorm van een kort geding, aangespannen door één huurster met zeer ernstige onderhoudsklachten. Het doel van dit kort geding was tweeledig. Eén huurster zou op deze wijze een onderhoudsbeurt aan haar woning krijgen en, wat belangrijker was, de politieke discussie omtrent de Oosterbuurt, die toendertijd nog volop gaande was, kon door dit proces, met alle publiciteit van dien, beïnvloed worden. Dit geding heeft verstrekkende gevolgen gehad. De gemeente zegde ten eerste in de rechtszaal al toe, dat zij de klachten van de huurster zou verhelpen, alsmede dat bij alle andere woningen in de Oosterbuurt ook een onderhoudsbeurt verricht zou worden. Ten tweede wijzigde de gemeente kort nadien haar beleid t.a.v. haar woningbezit. Beducht voor onderhoudsprocedures in andere buurten, stelde de gemeente een plan op voor groot-onderhoud aan 2.500 gemeentelijke niet-woningwet woningen. De Oosterbuurt kreeg, zoals gezegd, klachten-onderhoud. Ondanks de hoge kosten van deze werkzaamheden (f. 1,2 miljoen) betekende dit niet dat de gemeente van haar sloopplannen afzag.

De tweede onderhoudsprocedure werd door een aantal huurders aangespannen. Twee jaar na het kort-geding, terwijl de nieuwbouwplannen al in een gevorderd stadium waren, eisten een twintigtal huurders in een spoedprocedure bij de kantonrechter onderhoud aan hun woningen. De kantonrechter wees de vorderingen onder een speciale voorwaarde toe. Indien de gemeente niet binnen 1,5 jaar een aanvang gemaakt zou hebben met de uitplaatsing van de huurders en met de sloop van de woningen, dan zou de gemeente alsnog haar onderhoudsplicht moeten nakomen. Deze uitspraak betekende voor de buurt, dat op alle mogelijke manieren geprobeerd moest worden om het planvormingsproces van de gemeente te vertragen. Dit werd de daarop volgende maanden een concreet doel van het buurtkomitee.

2. Dichtmetselen en kraken

De gemeente wist dat de bewoners niet van plan waren om vrijwillig de woningen te verlaten en dat velen het op een huurbeëindigingsprocedure zouden laten aankomen. De gemeente wilde natuurlijk dat het aantal huurders dat vol zou houden, zo klein mogelijk was. Om deze reden trachtte

de dienst herhuisvesting via allerlei (intimidatie)technieken individuele huurders uit hun huizen te lokken. In vele gevallen lukte dit ook. De leegkomende woningen werden vanaf een bepaalde datum niet meer tijdelijk in gebruik gegeven, maar dichtgemetseld. Dit was voor de buurt een bedreigende ontwikkeling. Hoe meer woningen dichtgemetseld werden, hoe meer de buurt het aanzien kreeg van een sloopbuurtje en dit had een negatieve invloed op het zelfvertrouwen en het moreel van de overblijvende huurders.

Het buurtcomitee reageerde op twee manieren. Een aantal huurders spanden een kort-geding tegen de gemeente aan, waarin een verbod op dichtmetselen en een plicht tot tijdelijke verhuur geëist werd. Het geding werd smadelijk verloren. Daarmee was deze poging een grote fout. De bewoners waren erg teleurgesteld en de gemeente ging vol vertrouwen verder met het werken van huurders en het dichtmetselen van woningen. De tweede manier om het dichtmetselen tegen te gaan had meer succes. Elke woning die leegkwam werd door het buurtcomitee gekraakt. Dit was niet zo gemakkelijk, want de gemeente probeerde telkens toekomstige krakers te snel af te zijn door direkt nadat de huurders het pand verlaten hadden, het sanitair te ontmantelen en de woning dicht te metselen. In één geval heeft de gemeente zelfs een partikuliere bewakingsdienst (met hond) een nacht in een lege woning gezet, in afwachting van de metselploeg de volgende dag. Toch is er een behoorlijk aantal woningen gekraakt. De eerste twee gekraakte woningen werden direkt op last van de officier van justitie ontruimd. Bij de herkraak van een woning had het buurtcomitee hier iets op bedacht. Tijdens de kraak ging een aantal buurtbewoners met een brief naar de politie, waarin de namen van de krakers genoemd werden en waarin gesteld werd dat er geen sprake kon zijn van huisvredebreuk, omdat de gemeente juist afzag van "gebruik" van de woning in afwachting van de sloop. Er was geen strafrechterlijke situatie, zodat er niet zonder een uitspraak van de rechter ontruimd kon worden. De officier van justitie onderschreef deze redenering en de weg stond open om alle leegkomende woningen, zonder risico van direkte ontruiming te kraken.

Doordat de namen van de krakers bekend gemaakt werden kon de gemeente zonder de problemen met naamloze dagvaarding etc. een kort-geding tegen de krakers aanspannen. Het enige kort-geding dat de gemeente gevoerd heeft werd door de gemeente-advokaat verprutst. Hij was vergeten te verifiëren of de krakers wel meerderjarig waren. Dit was dus niet het geval en de gemeente werd in haar vordering niet-ontvankelijk verklaard. Na deze deceptie ging de gemeente door de knieën en de resterende leegkomende woningen werden weer tijdelijk in gebruik gegeven.

Tot slot

Een volgende keer zullen wij de ervaringen van de Oosterbuurt met de bezwaar- en beroepsprocedure tegen het sloop/nieuwbouwplan en de huurbeëindigingsprocedures tegen 20 huurders bespreken.

De procedures die wij nu besproken hebben, hebben bijna allemaal een positieve invloed op de buurtstrijd gehad. Alleen van het overmoedig aanspannen anti-dichtmetsel kort-geding kan dit zeker niet gezegd worden. Wij zijn van mening dat juridische procedures een waardevol onderdeel van een actie kunnen zijn. Het is echter niet meer dan een onderdeel en er moet voorzichtig gebruik van worden gemaakt, want een volledig verloren procedure brengt schade toe aan de gehele actie en had daarom beter niet aangespannen kunnen worden.

*Gerben Schuhmacher
Rob Widdershoven*

WERKBIJEENKOMST BEWONERSSCHOLINGEN

Het NCDB (Nederlands Centrum voor Democratiese Burgerschapsvorming) organiseert 15 november a.s. in De Kargadoor te Utrecht een landelijke bijeenkomst ten behoeve van mensen, die met bewonersscholingen bezig zijn.

Het NCDB is een landelijke instelling voor politiek vormingswerk die zich met name richt op het ondersteunen van bewonersorganisaties in de wijken. Dat wil ze doen door het overdraagbaar maken van ervaringen en activiteiten van bewonersgroepen middels het organiseren van scholingen en bijeenkomsten en door het uitbrengen van publikaties en/of werkmateriaal over scholingen.

De bijeenkomst op 15 november a.s. is bedoeld voor diegenen die konkreet een bewonersscholing aan het voorbereiden zijn of met de uitvoering van een scholing bezig zijn. De bijeenkomst zal daarom het karakter van een werkbijeenkomst hebben: een uitwisseling van praktische ervaringen hoe bepaalde bijeenkomsten in een scholing aangepakt kunnen worden; hoe het programma van een scholing tot stand kan komen.

De deelnamekosten bedragen f. 15,--.

*Meer informatie en opgave bij het NCDB,
Singel 311, Amsterdam, tel. 020-245265.*

KONFERENTIE STADSVERNIEUWING

Van 26 t/m 28 september a.s. vindt in Antwerpen de eerste bijeenkomst plaats van de Permanente Konferentie voor de Europese Stadsvernieuwing. Het centrale thema van de konferentie luidt 'Stadsvernieuwing in tijden van economische recessie en maatschappelijke rekonstruktie'.

Er zijn vier subthema's, die in werkgroepen zullen worden besproken, t.w.:

- De rol van institutionele beleggers, projekt-ontwikkelaars en bouwmaatschappijen
- De rol van sociale woningbouwcorporaties
- De rol van 'doe-het-zelvers'
- De rol van de overheid.

Over bovenstaande thema's is een vijftal teksten opgesteld, die mede als uitgangspunt voor de discussie kunnen fungeren. Deze teksten zullen worden opgenomen in een speciaal nummer van het tijdschrift 'Kijk op Europese Stadsvernieuwing', dat behalve aan de reguliere abonnees aan alle konferentie-deelnemers zal worden toegezonden.

Verder zijn case-studies beschikbaar van bijna 30 Europese gemeenten (waaronder 10 Nederlandse). Deze zijn tot stand gekomen door beantwoording van een enquête over de plaatselijke ontwikkelingen inzake de stadsvernieuwing, gerealiseerde en toekomstige plannen, positieve en negatieve ervaringen met de bij de stadsvernieuwing betrokken partijen.

Informatie over programma en kosten is te verkrijgen bij het sekretariaat van de Permanente Konferentie, Brusselsestraat 51, 6211 PB Maastricht, tel. 043-50245.

GROTE MOND EN 'N EIGEN WIL

Op 22 september a.s. vindt in Utrecht een landelijke tienerwerk-bijeenkomst plaats. Deelnemers kunnen kiezen uit een aantal werkgroepen over zelforganisatie, spijselproblemen, meidenwerk, acties van tieners, vrijwilligerswerk door tieners, sport en expressie.

Verder zijn er presentaties, zoals de kinderombudsman uit Oslo, een scholieren-vrijwilligersproject uit Engeland, de spijselbus, de tienerkaravaan uit Limburg en een grote infomarkt en materiaalbeurs. Voor jongeren zelf bedragen de deelnamekosten f. 5,-; ondersteuners moeten f. 25,- betalen.

Meer informatie bij de NFJJ, Henri Polaklaan 14, 1018 CS Amsterdam, tel. 020-241345.

VOORTGEZETTE STUDIE IN ENGELAND

Ervaren opbouwwerkers die hun kennis en inzicht willen vergroten, kunnen deelnemen aan een voortgezet studieprogramma van het National Institute for Social Work te Londen. Het programma '84/'85 start in oktober en omvat drie perioden van ca. 2 maanden, waarin aan de hand van zelfstudie, wekelijkse seminars, gezamenlijke studie en individuele training wordt gewerkt. De tussengelegen periodes kunnen bijvoorbeeld worden benut voor het opdoen van praktijkervaring bij een veldorganisatie of worden gewijd aan een onderzoeksproject.

Inlichtingen over het programma kunnen worden ingewonnen bij Paul Henderson en David Thomas (tutors) of bij Diana Broad (administrative assistant), Education Department NISW, Mary Ward House, 5-7 Tavistock Place, London WC1H 9SS, England.

HERSTRUCTURERING LANDELIJKE WELZIJNSORGANISATIES

Minister Brinkman van WVC is van mening dat de landelijke koepel-organisaties op welzijnsterrein over zouden moeten gaan tot samenwerking in een zestal zgn. landelijke instituten (voor bejaardenvoorzieningen, gehandicaptenvoorzieningen, voorzieningen voor kulturele minderheden, voorzieningen van maatschappelijke hulpverlening, jeugdvoorzieningen en sociaal-kulturele voorzieningen).

Als functies voor de landelijke instituten noemt hij overleg met de verschillende overheden, bevorderen van de samenhang in het eigen werkveld en ondersteuning van het werkveld, voorzover dat niet op provinciaal, intergemeentelijk of grootstedelijk vlak kan worden verricht. Door de oprichting van deze instituten wordt het mogelijk te komen tot een uitzuivering van functies van bestaande landelijke organisaties. Daarnaast krijgen de werkvelden de mogelijkheid (weer) een duidelijk gezicht te tonen aan overheid en samenleving.

Voor het adviseren van de overheid zal er een (bij wet ingestelde) Adviesraad voor het Welzijn worden gevormd, die in principe dezelfde werker-

reinen heeft als de zes landelijke instituten. De leden van de Raad zullen onafhankelijke deskundigen zijn en personen die afkomstig zijn uit of bekend zijn met de kringen van cliënten, gebruikers en vrijwilligers. Minister Brinkman heeft dit meegedeeld in zijn (voorlopige) nadere standpunt over het rapport "Positiebepaling" van de Commissie Herstructurering Landelijke Organisaties (commissie van Gils).

De standpuntbepaling over de herstructurering is toegezonden aan de betrokken landelijke organisaties. Met hen zal overlegd worden.

FILMS OVER UITKERINGSGERECHTIGDEN

Van de TV-serie 'Eén voor één' over uitkeringsgerechtigden is een video-film gemaakt. Er wordt ingegaan op de situatie van achtereenvolgens vrouwen in de bijstand, wao-ers, werkloze jongeren en langdurig werklozen. Tussendoor zijn opnamen van discussies te zien. Video-banden op V.H.S. en V-matic. Voor meer informatie of bestellen kan men terecht bij Henny Hoeve, afd. Voorlichting, ministerie van WVC, tel. 070 - 949393.

'En dan houdt het op' is de rekonstruktie van een wao-beroepszaak. Een film over de afgeschatte wao-er die het er niet bij laat zitten. De film duurt 35 minuten, is in kleur, 16mm, magnetisch geluid. Te bestellen bij Fugitive Cinema Holland, van Hallstraat 52, Amsterdam, tel. 020-867663/867690. Meer informatie over de film bij Filmgroep 'Parabel', Utrecht, tel. 030 - 944279.

ANTI-DISCRIMINATIE VOORLICHTINGSMATERIAAL

De (interdepartementale) Commissie Voorlichting Minderheden van de Voorlichtingsraad heeft voorlichtingsmateriaal gemaakt, dat een bijdrage moet leveren aan het bestrijden van discriminatie en racisme. Het gaat om een affische van Frits Müller, een set prentbriefkaarten (getekend door een aantal bekende Nederlandse tekenaars) en een folder - getiteld "Hoe verdraagzaam zijn wij eigenlijk?" - met informatie over onverdraagzaamheid, discriminatie en racisme.

Het informatiepakket bevat verder de brochure "Vooroordelen veroordeeld", die is samengesteld door de Anne Frank Stichting in samenwerking met het Nederlands Centrum Buitenlanders en de Stichting Welzijn Buitenlandse Werknemers Midden-Brabant.

Een volledig pakket voorlichtingsmateriaal (bestelnummer A-36) kost. f. 5,-,-. Per 10 pakketten (A-37) is de prijs f. 45,-,-.

Bestellen door storting van het verschuldigde bedrag op giro 751 t.n.v. het Distributiecentrum Overheidspublicaties (DOP), Postbus 20014, 2500 EA Den Haag, onder vermelding van bestelnummer.

ENERGIEBESPARING EN WERKGELEGENHEID

Energiebesparing is een absolute noodzaak geworden. Daar is iedereen het zo langzamerhand wel over eens. De prijzen voor gas (en olie) en elektriciteit zijn de afgelopen jaren fors gestegen, terwijl veel mensen hun inkomens nauwelijks meer zagen stijgen en in steeds meer gevallen zelfs zagen dalen.

De praktijk wijst echter uit, dat energiebesparing nog steeds te weinig gebeurt. De meeste woningen zijn nog niet (voldoende) geïsoleerd en in veel gebouwen brandt de verlichting een groot deel van de dag onnodig. Veel bewoners weten nog niet, hoe ze hun (centrale) verwarming zuinig kunnen gebruiken, zonder in de kou te zitten.

Dat betekent werk aan de winkel voor mensen, die voor dit soort problemen betaalbare oplossingen hebben: werk voor energiewinkels. Energiebesparing en werkgelegenheid kunnen hand in hand gaan.

Energiewinkels

Energiewinkels zijn kleine bedrijven of organisaties die zich bezighouden met energiebesparing en toepassing van duurzame energie (vnl. zon en wind). Dit wordt gerealiseerd door één of meer van de volgende activiteiten:

- het verrichten van installatie/isolatieklussen
- verkoop van isolatiemateriaal en energiebesparende artikelen
- het geven van adviezen - aan organisaties en particulieren
- het geven van voorlichting over energiebesparing en duurzame energie
- het verrichten van onderzoek.

Het idee achter de energiewinkels, is dat er in alle gevallen wordt gewerkt aan:

- het tegengaan van te hoge woonlasten door te hoge gas- en elektriciteitsrekeningen
- voorkomen van een bedreiging voor milieu en maatschappij door te overvloedig energieverbruik
- zinvolle werkgelegenheid.

Elke energiewinkel kiest haar eigen activiteiten. In vele plaatsen zijn al met succes een aantal energiewinkels gestart - vanuit particulier initiatief, als loonvormend project of als vrijwilligersproject.

Het opzetten van zo'n energiewinkel is echter lang geen eenvoudige zaak. Het kost minstens een jaar om van de eerste goede ideeën tot een sluitend werkplan te komen, waarmee de winkel echt van start kan gaan. En na de start is het dikwijls nog een lange weg van vallen en opstaan.

De reeds draaiende energiewinkels blijken in de praktijk 2 grote knelpunten te ondervinden:

1. financiering van de isolatiemaatregelen
2. bereikbaarheid van klanten/doelgroepen.

Ad 1: Hoewel de isolatiemaatregelen, door de brandstofbesparing meestal wel binnen enkele jaren terug zijn verdiend, moet er toch worden geïnvesteerd. Voor huurders betekent dit een huurverhoging en, met name voor de lage inkomens-groepen, is dit een probleem. Een energiewinkel uit Zutphen heeft daar (om een voorbeeld te geven) een oplossing voor weten te vinden. De financiering van een isolatieproject aldaar is in nauwe

samenwerking tot stand gekomen met woningbouwverenigingen/koöperaties en gemeente. De huurverhogingen ten gevolge van de isolatie worden ruimschoots gekompenseerd in een verlaging van de voorschotrekening van het plaatselijke energiebedrijf. Daar komt bij dat een aantal mensen zo weer aan de slag zijn gekomen! In een aantal andere plaatsen is men bezig dit voorbeeld over te nemen.

Ad 2: Het blijkt dat veel mensen nog niet aanspreekbaar zijn voor de isolatiemaatregelen. Voor de energiewinkel betekent dit, dat er werk weggelegd is om hen de voordelen van isolatie bij te brengen:

- door verlaging van stookkosten bespaar je geld
- het comfort in huis verbetert: geen koude voeten meer.

Een Vereniging van Energie Winkels

In Nederland zijn al zo'n 50 energiewinkels van start gegaan. En daar zouden gezien de behoefte nog een flink aantal bij kunnen.

In 1981 is de Vereniging Energie Winkels V.E.W. opgericht. Met als doel: de belangenbehartiging van energiewinkels en het stimuleren om nieuwe energiewinkels op te zetten. De belangrijkste activiteiten waarmee de V.E.W. momenteel mee naar buiten treedt zijn:

- * het organiseren van cursus-weekenden en themadagen voor mensen die een energiewinkel hebben opgezet of mensen die nog met plannen rondlopen. Ook kunnen andere belangstellenden hieraan deelnemen.
- * het uitgeven van het kwartaalblad 'ENERGIEWINKEL'. Door middel van dit blad wordt men geïnformeerd en op de hoogte gehouden over de toestand in de wereld der energiewinkels. Onderwerpen die in dit blad aan de orde komen zijn o.m.: portrettingen van energiewinkels, technische (produkt-)informatie, advisering aan klanten, marketing en nieuws over de V.E.W.

Een inventarisatie van 8 energiewinkels

In juni dit jaar is een themanummer van het tijdschrift 'ENERGIEWINKEL' verschenen, waarin uitvoerig wordt beschreven hoe 8 verschillende energiewinkels zijn opgezet en draaiende worden gehouden. Het gaat zowel om loonvormende energiewinkels als om vrijwilligersorganisaties.

De loonvormende energiewinkels hebben zich duidelijk tot doel gesteld er een (redelijk belegde) boterham mee te verdienen. Hun activiteiten bestaan voornamelijk uit: installatie/isolatieklussen, verkoop van energiebesparende artikelen, het geven van uitgebreide adviezen aan organisaties en het verrichten van onderzoek.

De vrijwilligersorganisaties hebben zich de loonvorming niet als doel gesteld. Ze draaien dan ook met vrijwilligers. Hun activiteiten bestaan o.m. uit het geven van korte adviezen aan particulieren en het geven van voorlichting.

Deze vormen worden afzonderlijk behandeld in het thema-nummer. Bij beide vormen komen onderwerpen aan de orde als: startfase en -kapitaal, activiteiten, organisatievorm en medewerkers, werkruimte, financiën en marketing. Mensen, die belangstelling hebben kunnen een gratis exemplaar aanvragen bij de Vereniging Energie Winkels, postbus 52, 2600 AB Delft. Tel. 015-131260.

JONG EN WERKLOOS

Onderzoek onder jonge werklozen in Brunssum

Wat verwachten de werkloze jongeren in Brunssum eigenlijk van werkprojecten? Hoe ervaren ze het werkloos zijn en wat voor waarden en normen zijn daarvoor bepalend? Hoe zien jongeren zonder werkervaring de toekomst?

Alvorens een twaalfstal werkprojecten te starten, wilde de gemeente Brunssum eerst van de jongeren zelf horen wat ze ervan vinden en hoe ze tegen werkloos zijn aankijken. Ime Bressers, sociaal-wetenschappelijk onderzoeker, heeft een onderzoek daarnaar uitgevoerd. De interviews zijn gedaan door een aantal jonge vrijwilligers, die zelf werkloos zijn. De projecten die de gemeente in petto heeft, hebben te maken met herstellings- c.q. onderhoudswerkzaamheden van allerlei verenigingen en instellingen (peuterspeelzalen, sportclubs, buurten). Andere met activiteiten op het gebied van milieu-beheer, zoals onkruidbestrijding in plantsoenen, aanplant van braakliggende terreinen, onderhoud aan bossen. Verder is gedacht aan activiteiten rond sportieve recreatie (Fitness-centrum), een klussendienst en een muziekkollektief. In totaal wil de gemeente met de projecten zo'n honderd arbeidsplaatsen realiseren (werken met behoud van uitkering en in het kader van de werkverruimende maatregel).

Uit het onderzoek, waaraan overigens maar een klein percentage werkloze jongeren heeft deelgenomen (13,1%), blijkt dat de voorkeur van de jongeren uitgaat naar een klussendienst, een natuurbeschermingsproject en de sportieve recreatie. Wat lager scoren onderhouds- en verbouwingswerkzaamheden en het muziek-kollektief.

Maar weinig jongeren hebben zelf ideeën over werkprojecten. Wel blijkt uit het onderzoek dat 40%(!) van de jongeren ooit heeft nagedacht over het beginnen van een eigen bedrijfje.

Het merendeel van de jongeren heeft een traditionele arbeidsoriëntatie, zo blijkt uit het onderzoek. Stond in het begin van hun werkloosheid nog zo'n 60% van de jongeren neutraal tot (zeer) positief tegenover werkloosheid, later ervaart ca. 70% van de jongeren hun werkloosheid als (zeer) negatief. Ideeën over bijvoorbeeld 'basisloon' spreken niet zo aan. Ze willen werk en verwachten van werkprojecten vooral dat hun positie op de arbeidsmarkt wordt verbeterd.

Voor bestaande sociaal-kulturele activiteiten tonen de jongeren in Brunssum weinig belangstelling. Een duidelijke behoefte is er aan bijscholing, leerstages bij overheid en bedrijven en meer informatieverschaffing en voorlichting over rechten en plichten.

Ime Bressers verbindt aan haar onderzoeksverslag de aanbeveling dat het gemeentelijk beleid gericht moet zijn op een integrale aanpak van de arbeidsmarkt-politiek. Dat wil zeggen een beleid dat zich niet enkel en alleen laat leiden door economische denkkaders, afgemeten aan het principe van bedrijfsmatige winstmaximalisering en betaalde arbeid als norm. "Als je over werkloosheid spreekt, moet je ook spreken over de wijze waarop deze maatschappij arbeid georganiseerd heeft, wat je arbeid noemt, maar ook wat zinvolle en maatschappelijk verantwoorde en nodige arbeid is", aldus Ime. "Het huidige beleid gaat nog steeds uit van een arbeidersonpassingsbeleid, waarbij werkloosheid als een conjunctureel probleem wordt gezien. Bij een structurele werkloosheid dient het gemeentelijk beleid drastisch te worden herzien. Initiatieven op gemeentelijk niveau lopen vaak al dood, voordat ze in beweging zijn. Een tekort aan financiële midde-

len wordt vaak als argument gehanteerd om beleidsombuigingen tegen te gaan. Dat is slechts gedeeltelijk waar, want een inventief gebruik van gelden van de ministeries van WVC, EcoZa en SoZaWe, alsook van de Provincie, zouden de financiële beperkingen grotendeels weg kunnen nemen."

Het actieplan Werkgelegenheid uit Nijmegen wordt door Ime Bressers als voorbeeld aangehaald. Ook de gemeente Groningen kan als voorbeeld dienen wat betreft een soepeler beleid t.a.v. de vaak zinloze sollicitatieplicht. Als uitgangspunten noemt de onderzoekster o.m.

- gelijke kansen voor iedereen
- het stimuleren van arbeidsprojecten
- onderzoek (m.n. naar hoe de produktiesfeer in de regio eruit ziet)
- financiën: fondsen scheppen ter ondersteuning van lokale initiatieven
- gemeente als werkgever
- organisatie van lokale innovatie
- hulp aan beginnende bedrijven.

Het verslag kan worden besteld door f 21,75 over te maken op girorekening 392.53.38 van het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Oost Nederland o.v.v. 'Jong en werkloos'.

MOEDERGEZINNEN IN DE BIJSTAND

Alida de Jong (juriste) en Dianda Veldman (sociologe) hebben een skriptie geschreven over moedergezinnen (vrouwen met kinderen) in de bijstand. Hun onderzoek is zowel bedoeld voor degenen die vanuit hun werk (bijvoorbeeld bij een gemeentelijke sociale dienst) te maken hebben met bijstandsvrouwen, als voor vrouwen die geïnteresseerd zijn in bijstandszaken.

In deze skriptie wordt wetgeving in kaart gebracht die van belang is voor moedergezinnen die op de Algemene Bijstandswet aangewezen zijn. Daarnaast wordt nagegaan in hoeverre deze wet het mogelijk maakt een zelfstandig bestaan, onafhankelijk van de bijstand op te bouwen.

Konkreet is onderzocht wat de kenmerken zijn van de ABW, hoe deze wet zich ontwikkeld heeft in de loop van haar bestaan, en of bij dit alles rekening is gehouden met de specifieke positie van moedergezinnen. Voorts wordt de gang van zaken rond de herziening van het echtscheidingsrecht beschreven, omdat de wetgever hierbij ideeën heeft ontwikkeld over de positie van gescheiden vrouwen, waarvan inmiddels een groot aantal in de bijstand terecht is gekomen.

Daarnaast zijn ontwikkelingen in kaart gebracht op het gebied van de sociale zekerheid, die in de toekomst ook hun effect zullen hebben op de positie van moedergezinnen.

De skriptie (93 pag. 's) is te bestellen door f 9,75 over te maken op giro 1086669 t.n.v. D. Veldman, C. Frederikstraat 3, Leeuwarden, onder vermelding van 'skriptie'.

INFORMATIE

- NIMO-werkplan '83	8-14
- Triodosbank	8-14
- Energiebesparing soc.kulturele akkomodaties in Drenthe	8-15
- Arob-jurisprudentie	8-16
- Waarom persbureau buitenlanders?	8-17
- Verbetering van vooroorlogse woningen onmogelijk gemaakt	8-18
- Huurverhoging onterecht	8-19
- LOBH, NVH en LOS schrijven Kamer over "36 miljoen" (verhoging rijksbijdrage '83 voor woningcorporaties)	8-20
- Solidariteitswandelende door schilderswijk	8-20; 10-41
- Democratisering van lokaal woongebied	8-21
- Rijksbijdrage(n) in de stadsvernieuwing	8-22
- Uitvindingscentrum houdt spreekuur	8-22
- "Rayon '69", t.v.-documentaire op video	8-24
- Opbouwwerk Heerenveen viert eerste lustrum	8-34
- Eerste EKO-werker in Bostel	8-35
- Turken-haat zelf ervaren in Duitsland	8-36
- Met behoud van uitkering een (eigen) bedrijf starten	8-43
- Aktie "Natuur in de stedelijke omgeving"	10-5
- Experiment huis-aan-huis glas inzamelen	10-6
- Haagse voorjaarsnota, afbraak van het opbouwwerk	10-14
- Groeiende steun voor kleinschalig ondernemen	10-20
- Landelijk woonlastenoverleg een feit	10-36
- Over de verkoop van woningwoningen	10-36
- Uitbreiding van Raad van de Volkshuisvesting met ondermeer LOS en LOBH	10-38
- Oud-minister Erwin Nypels opent modelwoning in Leeuwarder wijk Heechterp	10-38
- Minister de Koning: terugploegen uitkeringen is vloeken in de kerk	10-39
- Experimentele loonkostensubsidies voor werkgelegenheidsprojecten	10-39
- Stuurgroep experimenten volkshuisvesting	10-42
- Nieuwe financiële verhoudingswet	10-43
- Gebruik van uitkeringsgelden voor werkgelegenheid	11-3
- Geen extra geld nodig voor achterstallig onderhoud	11-3
- Reklame op het dak	11-4
- Minister Brinkman bezoekt werkprojecten werkgelegenheid in Hoorn	11-9
- Werkbezoek Tweede Kamerleden aan het Noordelijk opbouwwerk	11-10
- Opbouwwerk Eindhoven pakt "Werk en welzijn" aan	11-16

- Inhoudsopgave M.O. 1982	11-42
- Alkmaar leurt met subsidie; "Steun bedrijven in de stadsvernieuwinggebieden"	12-4
- Fries WAO-beraad: broei	12-5
- Uniek project voor werklozen in Dronten	12-6
- Werk en welzijn: Fries export-artikel	12-21
- Advies bij stookkostenproblemen en het voorkomen ervan	12-22
- Drijvende 1- en 2-persoons huisvesting	12-24
- Opknappen woningen wordt door rijk "terugverdiend"	14-7
- Bijstelling volkshuisvestingsbeleid gaat lang niet ver genoeg	14-7
- Commentaar rijksplan S.C.W. 1984-1986	14-8
- Niet stilhouden bij gemeentepoort, reaktie op rijksplan S.C.W.	14-8
- NOS-programma "Mensenwerk"	14-21
- Landelijk steunpunt Vrouw en werk	14-21
- Opbouwwerk en het meerjarenplan stadsvernieuwing	14-29
- LKS-kommentaar op meerjarenplan stadsvernieuwing	14-29
- Bezuiniging levert geen besparing	16-3
- Provinciale aktie behoud welzijns-werk in Noord-Holland	16-4
- Aangifte van diefstal deel WAO-inkomen	16-4
- Twee video-banden over lokale omroep	16-5
- Ruimere studiemogelijkheden voor opbouwwerksters	16-6
- Beïnvloeding plaatselijk energie-beleid	16-7
- Meerjarenplan Stadsvernieuwing	16-7
- Afscheid Dr. Gradus Hendriks	16-10

OPINIE

- Politiserend opbouwwerk instrument van mensen zonder macht	10-11
- Werkgroep 2000: alternatieve Grünen	10-13
- Beter alternatief groen, dan niets doen, reaktie Werkgroep 2000	11-34
- Armoede en creativiteit; over bezuinigingen opbouwwerk	11-11
- "Daar pakken ze je op"; over een boekje van F. Denkers, politie-psycholoog	11-12
- Alternatief groen, Tilburg gaat het doen	12-11
- Groepsgeprek bestuursleden plaatselijke opbouwwerkinstellingen: "Soms denk ik, de enige die mondig is geworden ben ik zelf"	12-25; 14-36
- Kaderwet exit	14-11
- IVA-onderzoek Werkloosheid Oude Stads wijken: geen uitzicht voor kwart miljoen werklozen	16-9

ONDERZOEK EN STUDIE

- Overheidsprojecten door besparingen op werkloosheidsuitkeringen 8-29
- Vier benaderingen in het opbouwwerk en het vormingswerk 8-30
- Onbetaalbaar verklaard; woonlastenonderzoek Alkmaar-Noord 8-30
- Onderzoek voor een effectieve praktijk 10-31
- Woonlastenonderzoek als aktiemiddel 11-4
- Onderzoek als aktiemiddel in de buurt 11-8
- Wie doet er vanavond de afwas? 11-13
- Hulpverlening aan werklozen, onderzoeksverslag 11-27
- Woningcorporaties; een beleidsanalyse 12-13
- Vuile handen en goede boekjes 12-15
- NIMO-enquête naar aanwending WVC-middelen: kiezen voor ambtelijke invulling is troef 14-3
- Het SCP doet het weer; over "De voorzieningsituatie in de kleine plattelandskernen in Nederland" 14-12
- Bewonersdeskundigen in Zuid-Holland 14-13
- Opbouwwerktrends '84, eerste onderzoeksresultaten 16-11
- Onderzoek naar relatie arbeidsomstandigheden en arbeidsomstandigheden 16-21
- Buurtaanpak in de praktijk 16-22

VRIJE PAGINA

- Opbouwwerk positief, visie op opbouwwerk J. Kraayeveld-Wouters 8-9
- Herstructurering Landelijke welzijnsorganisaties 8-12
- Niessen en Kosto verruilen lege voederbakjes (WVC-begroting '83) 8-13
- De moeizame weg naar een nieuwe geestelijke gezondheidszorg 8-39
- Riagg-vorming: Haarlemmer olie? 10-9
- Het woonwagenebeleid heeft niet de problemen maar de mensen aangepakt 11-35
- Onderwijsstimulering Zaanstad 12-35
- Werkgelegenheidsbevordering in Oss, marginale mogelijkheden voor de gemeente 14-22
- PGGM moet meer geld steken in sociale projecten 16-24

BEWONERSORGANISATIE

- Jongeren knappen zelf slooppanden op 8-3
- Verslag van een renovatieproject 8-3
- Werkwinkel in Veenendaal 8-7
- Kleinkind zoekt opa, project "Groot-ouders-klein-kinderen" 8-8
- Dorpsbelangen, een a-politiek gemeenteraadje in Biddinghuizen 10-22
- Gemeentelijk woningbedrijf Maas-tricht: van echte democratisering is nauwelijks sprake 11-21
- Goedkope volkstuinten voor werklozen 11-23

- Van buurtaktie tot politiek spel! Of drie jaar praten in de marge? 11-24
- De manifestatie in Almere-haven na de gemeenteraadsverkiezing 14-14; 16-6
- De aanhouder wint, ofwel: buurtbewoners in actie tegen stankoverlast Akzo 14-15
- Belangrijker zaken dan wonen 14-17
- Voorkeur voor bewonersorganisatie boven deelraad 14-18
- Woonlasten omlaag door energiebesparing in Kattenburg 14-37
- Het "ritselproject", verzameling van nog bruikbare afvalstoffen 16-23

WERKVERBANDEN

- Samenwerkingsverbanden Platform Opbouwwerk 8-25
- Vergadering Raad van Aangeslotenen 11-17
- Werkbijeenkomst bezuinigingen 11-17
- Protest tegen nieuwe bezuiniging op r.b.r. - s.c.w. 12-9

WAO-AWW

- Eerste info-brochure Limburgs platform 8-27
- Afwijzende reactie op regeringsplannen 10-15
- Platforms schrijven 2e kamer om hoorzitting 10-17
- Limburgse arbeidsongeschikten boos op provinciaal bestuur 11-15

Lokale werkgelegenheid

- Verslag werkbijsamenkomst 8-26
- Reorganisatie samenwerkingsverband 10-17
- Samenwerkingsverband werkgelegenheid op WVC 11-15
- Themadag concurrentievervalsing 12-17; 14-34

Onderwijsstimulering

- Reactie op onderwijsvoorrangsnota 8-25
- Studiedag opbouwwerk en onderwijsstimulering 11-19; 12-8; 14-35
- Onderwijsvoorrang in het voortgezet onderwijs 14-36

Koöperatieve economische initiatieven

- Studie naar koöperaties als organisatie-instrument 8-27
- Koöperaties-betaalbaarheid van het dagelijks leven 10-18
- Lokale economie en zelfbeheer 12-8
- Werkkonferentie economische initiatieven 14-34; 16-25

Hulpmiddelen opbouwwerk

- Uitwisseling hulpmiddelen 10-19; 12-10
- Hebben jaarverslagen, beleidsnota's en werkplannen iets te zeggen 16-26

Voorlichting opbouwwerk

- Samenwerkingsverband van start 10-17
- Voorlichtingsbrochure over opbouwwerk 14-34; 16-27

Informatie-netwerken

- Discussie over "de" computer komt los 10-8

Verkeersveiligheid

- Concept verkeersveiligheidsplan 10-18; 11-15

TIJDSCHRIFT-THEMA

- Een gang door jaargang '82 van Economisch Statistische Berichten; de relatie tussen profit en non-profit sektor 8-23
- De hete brij van de woonlasten 10-33
- Het media-beleid 11-31
- Stadsvernieuwing en inspraak 12-31
- Decentralisatie van de stadsvernieuwing 14-27

PUBLIKATIES

- Nieuwsbrieven plaatselijk opbouwwerk 8-28
- Brochures over "gedwongen ontslag" 8-31; 10-30
- Beleidsbeïnvloeding, macht en invloed; verslag conferentie WONN 8-32
- Een beweging van belang: over belangen van werklozen 8-33
- Werkschrift WESON: "Vechten tegen vervreemding" 8-33
- Kleine info-boekjes over opbouwwerk; Eindhoven, Lelystad en Nijmegen 8-36
- De bewonerskursus, leren in opbouwwerk; boek van Claes Visser en Gilles Hennus 8-41
- Werkplan WESON '84 benadrukt "integraliteit" 10-7
- Special over vrouwen en opbouwwerk; werkkentrum opbouwwerk Zuid-Holland 10-24
- Overzicht publikaties en a.v.-producties RAJA-Drenthe 10-24
- Immigratie in Londen, reisverslag opbouwwerkers 10-25
- Knipselkranten "Minderheden" en "Arbeid" 10-25
- Gemeenten onderschatten eigen rol in Werkgelegenheidsbeleid; nota FNV Noord-Brabant 10-25
- Opbouwwerk in de tachtiger jaren boek n.a.v. werkkongres NIMO en NOW 10-26; 12-17
- Opbouwwerk in vrouwenhanden 10-27
- Nieuwe bibliografie huisvesting bijzondere groepen 10-28
- Brochure-reeks over woningverbetering 10-29
- "Opbouwwerk in kleine dorpen", publikatie Praktijk-reeks 10-29
- Werkmap over uitgeven "Kleine kranten" 10-30
- Obasa-krant: service-kosten, hoe zit dat? 10-35
- Bewonersparticipatie in de volkshuisvesting 10-43
- Aktiepakket "Aanslagen van uw gemeente" 11-7
- Tien jaar LOS; jubileumnummer LOS-blad 11-7
- De groene klapper 11-26
- Nieuwsbulletin Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting 11-26
- Kijk op Europese Stadsvernieuwing 11-27
- We pikken het niet langer - verslag hoorzitting vaste kamercommissie sociale zaken en werkgelegenheid 11-27
- "Er is nog zoveel te doen" Hage-naars aan het woord over het opbouwwerk in hun stad 11-28
- Overzicht huurdersorganisatie Alkmaar 11-28
- Profiel van de buurtopbouwwerk(st)er, Katern Buut 11-29
- Dorpshuizen in de problemen? 11-30
- Seksueel geweld tegen vrouwen 11-30
- Systeem kontra mens in welzijns- en gezondheidszorg 11-30
- Woonwagen (welzijns)werk goed bekeken 11-39
- Er zit een luchtje aan, onderzoek naar praktijken Rotterdamse GEB 12-3
- Huur- en woonlasten info-map 12-3
- Obasa-scholingsmap 12-4
- Wegwijs in premieland 12-4
- Werkplan '84 Opbouwwerk Heerenveen 12-5
- Simulatiespel stadsvernieuwing 12-16
- Sporen van een nieuwe wooncultuur 12-18
- Vrouwenprojecten in buurten 12-19
- Decentraal: gratis blad VROM 12-20
- Informatiemap werkloosheidsprojecten 12-20
- Ondersteuning op het welzijnsterrein 12-37
- Brochure opbouwwerk en onderwijsstimulering 12-38
- Op kamers 12-38
- Geur en fleur 12-38
- Verzekeringen, Katern Buut 12-39
- Bouwen voor de buurt 12-39
- Rapport Nadere Positiebepaling Cie. Herstrukturering Landelijke Organisaties 12-39
- De huurdersunie, strijd en zelf-beheer 14-19
- Arbeid anders 14-31
- VNO-boekje "Overheidsbeslissingen en beroep" 14-31
- Verslagboek WAO-tribunaal 1983 14-31
- Welzijn in een gedecentraliseerd bestel 14-32
- Arob-jurisprudentie 14-32
- Wonen naar draagkracht 14-33
- Brochure Methöfer-Stichting 14-33
- Stan Poppe over centralisme en zelfbestuur 16-5
- LOS-blad over onderhoud met uitkeringsgelden 16-8
- Praktijkbeschrijvingen van opbouwwerkprojecten 16-22
- Gif in de grond 16-28
- Supersnel jaarverslag Rotterdams opbouwwerk 16-28
- NCDB-brochure over bewoners-scholingen 16-28
- Crooswijk, een halve eeuw woonlastenstrijd 16-29
- Bedrijvengids 16-29
- Opbouwwerk in vrouwenhanden 16-30
- Ervaringen van vrouwen in de stadsvernieuwing 16-31
- De sociale kamermarkt 16-31
- Opbou wurk(et) 16-32
- Boekje over privatisering 16-32
- Werken met ouders 16-32
- Werk in eigen dorp 16-33

BIJEENKOMSTEN

- Oriëntatie-weekend voor zelf- beginners	8-37	- Studiedag lokale omroep	12-7
- Kursus Kadervorming in opbouw- werk	8-37	- Problematiseren in opbouwwerk- activiteiten, werkdag WESON	14-9
- Werkdagen "Buurtgericht werken"	8-38	- Kleine kernen en werkgelegenheid	14-9
- Opbouwwerk en de voortgaande be- zuinigingen	10-3	- De andere markt in het tropen- museum	14-9
- Kursusdagen voor opbouw-/buurt- werksters	10-3	- Marketing voor kleinschalige be- drijven	14-10
- Kursus "Organisatie en management in het welzijnswerk"	10-4	- Studiedag lokale omroep, verslag	14-20
- Meer mogelijkheden voor een oplei- ding opbouwwerk aan De Horst	10-4	- Opbouwwerk onmisbaar instrument; aktiedag tegen gemeentelijke bezui- nigingen in Zutphen	14-25
- Werkbijeenkomst rond experiment "Werk en welzijn"	10-6		
- Een nieuwe toekomst voor de Bijlmermeer	10-41		
- Democratisering lokaal woonbeleid	11-20		
- Landelijke dag vrouwen, bouwen en wonen	11-20; 14-10; 16-3		
- Kursus volkshuisvesting voor huurders, verslag	11-40		
- Opleiden voor opbouwwerk, p.t.o. Den Haag	11-41		
- Studiedag over racisme	12-6		

THEMANUMMERS

- Samenwerkende bewoners- organisaties in de stads- vernieuwing - deel 2	nummer 7
- Onderwijsstimulering	nummer 9
- Reactie op themanummer 7 door Erwin Nypels	10-12
- Lokale economie en zelfbe- heer	nummer 13
- Opbouwwerk en lokale werk- gelegenheidsvraagstukken	nummer 15

HSA001000024
24
Tijdschriften MO

ISSN:
0168-06SX

is een mededelingenblad voor het opbouwwerk.

M.O. verschijnt tenminste tienmaal per jaar: 6 gewone en 4 themanummers. Een abonnement kost \$ 26,50. Bij méér-abonnementen reductie op aanvraag. Losse nrs. \$ 3,75, themanrs. \$ 4,50, excl. porto.

Prins Mauritslaan 26
2582 LS Den Haag
070-521354

Samenstelling: Greet Hettinga, Charlotte Krop
Wil van de Leur, Maarten Snel